

DVA NA KONI, JEDEN NA OSLU

Oldřich Daněk

Dva na koni, jeden na oslu

Oldřich Daněk

Znění tohoto textu vychází z díla [Dva na koni, jeden na oslu](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Dilia v Praze v roce 1971.

§

Text díla (Oldřich Daněk: Dva na koni, jeden na oslu), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte původ-Nevyužívejte komerčně-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní](#).

Verze 1.0 z 29. 5. 2026.

OBSAH

OSOBY	5
1.....	6
2	63

OSOBY

ZAJÍC

HŘBET

SVATÝ

RYCHTÁŘ ŠINDEL

STARĚK, zvaný Psí noha

PUTYKÁŘ

PERCHTA, putykářova žena

BEZKA, služka v hospodě

MÁTOHA Z PRÁMU

CHVAL Z DRSLAVI

BĚTA, Mátohova dcera

KRÁLOVSKÝ HEJTMAN

Slepec s píšťalkou, Hoňsobě a Kadeřavý, Muži ze vsi, Chvalova tělesná stráž, Mátohova rota

1

Pokud to jeviště dovolí, měly by se kdesi daleko vzadu, ve tmě, objevit tři postavičky, jež se jenom pomalu blíží k osvětlené předscéně. Nebo že by se objevily v hledišti? Jsou samozřejmě možná i mnohá jiná řešení téhle krátké úvodní scény, v níž zní tři hulákavé hlasy:

Do sedla vyskoč,
sekeru sevři,
před sebe opři si štít,
žoldnéři vojáku,
rytíři žoldáku,
teď se budeš mít!

Nepřítel zakován v kovu
od nejlepších platnéřů,
přesto je dneska blíž hrobu,
je kořist žoldnéřů.

Jeden hromotluk, říkají mu HŘBET, jeden drobný mužík, řečený ZAJÍC, s výbojnými, velmi dlouhými kníry. Za sebou táhnou na provázku primitivní, z prken stlučené koníky na kolečkách. Ale je zajisté možné i jiné řešení koní a osla, jen se autor domnívá, že čím výraznější divadelní stylizace, tím lépe. Například – pokud by režisér měl k dispozici větší jeviště, přítele choreografa s pánským baletem a ke všemu ještě orchestr – pak by asi mohli oba ŽOLDNĚŘI vláčet bidla s koňskou hlavou, u bidla podstavec, aby se „koně“ dali postavit a aby později tyčky s hlavami mohly tvořit rekvizitu budoucích, tanečně pojatých žoldněřských rot.

Pokud tedy bidla, chovají se k nim HŘBET i ZAJÍC jako k bidlům, jeden je má přes rameno, druhý jen tak vyvážené v ruce. Třetímu vzadu se bidlo všeliskde zaklíní – nebo zas dřevěnému oslu jaksi nejedou kolečka a tak SVATÝ, v mnišské suknicí, přepásané mečem, popadne osla pod pažďí a dobíhá své kumpány. Zní písnička, na předscéně líbezný les pozdního podzimu.

Do břicha kopím,
do přílby mečem,
nad hlavu zvedni svůj štít,
žoldnéři vojáku,
rytíři žoldáku,
nedovol jim žít.

Pak padnou i hradby města,
pán ti dá to město v plen,
támhleť holka je hezká
a žoldněř spokojen.

Jednou to přijde,
jednou tě seknou,
nezvedneš dost rychle štít,
žoldnéři vojáku,
rytíři žoldáku,
pak nebudeš žít.

Možná že lafeta děla,
ale spíš společný hrob,
tak se to s žoldněřem dělá,
zpívej si a drž krok.

SVATÝ: Pánové, já té písničce nerozumím. Co je to „na lafetě děla“? Co je to dělo, to bych věděl. To je takové to, co se půl dne nabíjí a potom to vybuchne ve vlastním táboře. Ale řekněte mi, co to je lafeta?

ZAJÍC: Kdyby sis radši hleděl osla.

SVATÝ: Tobě se to mluví. Jedeš si na hřebci, tobě se to mluví. Proč to říkáš mně, zkus domluvit Mojžíšovi. *(Ukazuje na osla.)*

HŘBET: Taky už jsem moc často přemýšlel, kdo z vás dvou na kom jede.

SVATÝ: Počkej, počkej. Jak to myslíš?

HŘBET: No – jestli ty jedeš na Mojžíšovi, nebo Mojžíš na tobě.

SVATÝ: Aha. Tak takhle ty to myslíš. *(Oslovi.)* Tak podívej se, Mojžíš. Díváš se? Tak takhle vypadá hňup.

ZAJÍC: Jedem. Jestli toho osla nedokážeš popohnat, tak nám všechny machometány vybijou, než vůbec do těch Uher dojedem.

SVATÝ: Machometáni budou vždycky, machometáni se rodí z kobylek. Jenomže Mojžíš je moudré zvíře a ví, že se mělo jet radši do Flander.

ZAJÍC: Dej už s tím pokoj. Ty vždycky chceš jet někam jinam, než kam jedem!

SVATÝ: A vždycky mám pravdu, to je to nejzajímavější. Všimněte si, že mám vždycky pravdu a vy mi to nakonec přiznáte. Ale když říkám – jedme do Flander, tak to ne. Kdo říkal, že se nemáme dát najmout k vévodovi z Berry, protože je to lump a vždycky prohraje? Kdo to říkal?

ZAJÍC: Tys to říkal a jedem.

SVATÝ: A taky byl a taky prohrál. A kdo vám říkal o augšpurském biskupovi...

ZAJÍC: Tys to říkal a já jsem řek, že jedem. Tak o tom laskavě přesvědč svého osla. (*Odcházejí.*)

SVATÝ: Nebojte se, že by můj osel proti machometánům chyběl. To se zas nebojte. Můj osel ještě nikde nechyběl, dokonce ani v té sviňské bitvě vévody z Berry. (*Začne zpívat.*)

Pak padnou i hradby města,
pán ti dá to město v plen,
támhleto holka je hezká,
a žoldněř spokojen.

Zacházejí, jejich písnička doznívá, snad koruny stromů ustupují spolu s nimi a odhalují hospodu, autorovi by se líbilo, kdyby se proměny dály na otevřené scéně a byly součástí „podívané“. Jsme před hospodou, českou zájezdní hospodou z patnáctého věku, porůznu se tu povalují vesničtí chasníci a na zápraží tlustý, velký chlap, RYCHTÁŘ. Ještě pořád zní hudba, zatím se vzdalovala a tichla. Hospoda i chasa před ní jsou obrazem pokoje a míru. Náhle vběhne děvče s dvěma prázdnými vědry.

BEZKA: Jedou! Už jedou!

Hudba se na ten výkřik odmlčela, ale už zas začíná, motiv žoldnéřské písničky se pro změnu začíná přibližovat.

RYCHTÁŘ (zařve k hospodě): Putykář!

PUTYKÁŘ (se objeví v okně): Jedou!

RYCHTÁŘ: Jedou. Schovej mi opasek, ať vidí, že jsou tu mírní a poctiví lidé! (Snímá opasek a podává jej do okna. Pak zařve na chasu.) A co vy tu lelkujete? První, co ti Arabové u nás uvidí, nemusí být banda zeměhryzů!

Chlapi se líně zvedli. Pokud dá režisér přednost onomu „choreografickému“ pojetí, pak by z nich najednou v rytmu hudby měla být pevná formace a rytmizovaným společným pohybem, jen tak v náznaku, sotva na okamžik, hned se zas rozpadají v porůznu mizící hlouček. Zatím ovšem běžel dál dialog.

A pošli k panu Mátohovi!

PUTYKÁŘ: Dobře.

Slovo „putykář“ je zajisté anachronismem, potíží je v tom, že se autorovi jako slovo líbí. Ostatně je nejasné, ve které době se příběh odehrává. Soudě podle děl a podle machometánů, pak by nejspíš odpovídal konec čtrnáctého století, někdy za vlády Václava Čtvrtého.

STAŘÍK (*pohyblivý, drobný mužík vyběhne ze dveří*): Už jsou tu? Ti arabští kupci už jsou tu? Už jsou tu kupci?

RYCHTÁŘ (*zařve na STAŘÍKA, který je zjevně nedoslýchavý*): Už jedou!

STAŘÍK: Můžu si nechat tu kudlu? Tu kudlu nechat?

RYCHTÁŘ: Můžeš. Na tobě je hned vidět, že s ní moc nenaděláš.

STAŘÍK: Co?

RYCHTÁŘ: Nic. (*BEZCE.*) Kolik vozů?

BEZKA: Vozy žádné.

RYCHTÁŘ: Jak to – žádné?

BEZKA: Jsou tři. A bez vozů. Dva na koni, jeden na oslu.

RYCHTÁŘ: V burnusech? – No, jestli jsou to Arabové?

BEZKA: Nevypadají. Spíš vypadají jako...

RYCHTÁŘ: Jako co?

BEZKA: Jako lupiči.

RYCHTÁŘ (*zařve k hospodě*): Putykář!

PUTYKÁŘ (*se objeví v okně*): Co je?

RYCHTÁŘ: Vrať mi ten opasek. To nejsou oni. K panu Mátohovi neposílej.

PUTYKÁŘ: Dobře.

STAŘÍK: Co je? Co je, je něco?

RYCHTÁŘ: Nic. (*BEZCE.*) Jedou sem?

BEZKA: Sem.

RYCHTÁŘ: Co se klepeš?

BEZKA: Já nevím... Já se vždycky bojím.

RYCHTÁŘ: Čeho? V hospodě je nejmíň sedm chlapů.

BEZKA: Vždycky si už budu myslet, že je to Křížová banda.

RYCHTÁŘ: Křížová banda se dávno rozpadla. Lupič patnáct let nevydrží. Buď si nakrade a nechá toho, nebo ho někde pověsí za krk.

STAŘÍK: Taky už do mrtvých nikdo nevyřezává kříže. Kříže už nikdo nevyřezává! A je to škoda, řeknu vám. Aspoň se hned vědělo, že to byli Křížoví. Správný lupič má nechávat znamení, aby se vědělo, s kým je ta čest.

RYCHTÁŘ: Jak ty víš, o čem se tady mluví?

STAŘÍK: Vidím Bezku. Ta, když se něco děje, má vždycky strach z Křížový bandy. Vždycky.

RYCHTÁŘ: Zatímco ty se nebojíš ničeho.

STAŘÍK: Já ničeho.

BEZKA: Jedou.

Vržou kolečka a vjíždějí dva na koni, jeden na oslu. Nebo snad nesou svá bídla? Teprve tady patrně končí hudba. RYCHTÁŘ pokročí proti trojici.

RYCHTÁŘ: Počkat. Než slezete z koní – odkud, kam a kdo jste?

ZAJÍC (HŘBETOVÍ): Slyšels něco?

HŘBET: Někdo se něco ptal?

SVATÝ: Někdo při zemi.

RYCHTÁŘ: Pánové jsou z vtipného kraje. Tak pozor. Já jsem tady rychtář. A říkám, že tady bude klid a bezpečno.

ZAJÍC: Zdá se ti, že vypadáme nebezpečně?

RYCHTÁŘ: Ještě tak nejspíš se podobáte zbrojnici. Za poslední léta tu bylo přepadeno pěkných pár kupeckých karavan. Nevíte o tom nic?

SVATÝ: Co je to platné, hned se pozná bystrý člověk. Nechce chodit s plotkou a tak se radši zeptá. Samozřejmě, že my jsme ti lupiči. Všecko, co na nás vidíš, je nakradeno tady okolo těm tvým kupcům.

RYCHTÁŘ: Aha. *(Pokývne STARŮKOVĚ, který zmizí v hospodě.)* Pánové jsou příliš vznešení, než aby odpovídali obyčejnému královskému rychtáři. Příliš urození, že ano?

ZAJÍC: Tohle je královská vesnice?

RYCHTÁŘ: Tak tak. A máme dostat právo trhu, to znamená, že budem brzy městečko. A tak by se mi nehodilo, aby se o té vsi říkalo, že tu kdejaký lotr najde útočiště.

ZAJÍC *(se ohlíží):* On s námi ještě někdo přijel? *(SVATĚMU.)* Ten pán mluvil o lotrech, slyšeli jste?

SVATÝ *(RYCHTÁŘI):* Co kdybys nás raději pozval na trochu medoviny? Třeba bychom se za tebe přimluvili u královské komory ohledně toho práva trhu.

RYCHTÁŘ: Já rozumím. My si vůbec dobře rozumíme.

Mezitím se z hospody trousili známí chasníci. Rozestavují se nenápadně kolem příchozích, režisér s přítelem choreografem jistě neopomene nějaký ten stylizační pohybový prvek, jen autor prosí, aby se jím šetřilo, aby byl překvapivý, ale aby se chasníci hned zas měnili ve vesnické vozembouchy. Ale i zvolí-li režisér jiné pojetí, pak zcela jistě STARŮK vytáhne dlouhou kudlu a zálibně přejíždí ostří.

ZAJÍC: A budem si rozumět ještě líp, jak vidím. Taková menší rvačka před večerí zvedne chuť k jídlu a člověk pak spokojeněji uléhá k zaslouženému spánku. Někteří k velice dlouhému spánku.

Tři ŽOLDNĚŘI jsou ve střehu, nenápadně bez zbytečných pohybů přehodili provazy přes své „oře“ nebo prostě postavili bidla a srazili se blíž k sobě.

RYCHTÁŘ: Tak dost! Odkud a kam?!

ZAJÍC: Odtamtud! Tam! *(Ukázal za sebe a potom před sebe. I chasa se trochu srazila k sobě.)*

PERCHTA *(putykářova žena, mladá, statná krasavice, stála už chvíli ve dveřích, teď postoupila kupředu):* Nech toho, rychtáři. Tady je hospoda a nalévá se každému, kdo přijde a má čím zaplatit.

RYCHTÁŘ: Například kradenými floriny?

PERCHTA: To je tvoje věc, co kdo ukrad. Ale budeš-li od každého příchozího chtít glejt od biskupa, že byl v neděli u přijímání, můžem tu hospodu rovnou zavřít. Vypadají jako obyčejní, počestní žoldněři.

RYCHTÁŘ: Jenomže on dneska každý lotr vypadá jako počestný žoldněř.

ZAJÍC: A některý počestný rychtář jako lotr, ale to už je tak světa běh, krásná paní. Jsme opravdu obyčejní, počestní žoldněři.

SVATÝ: Dokonce spíš počestní než obyčejní, to spíš.

PERCHTA: Směla bych se vás zeptat, odkud jedete a kam?

ZAJÍC (RYCHTÁŘI): Kdyby ses byl zeptal takhle, byli bychom ti slušně odpověděli, i když se přiznám, že líp než prasečímu rypáku se odpovídá skvrnitě lani.

RYCHTÁŘ pokročí, ale PERCHTA ho pohybem ruky zastaví.

SVATÝ: Můj ty bože, už je to tu zas?

ZAJÍC: Co?

SVATÝ: Já jsem nic neříkal.

STAŘÍK: Co to tu bylo o rypáku?

RYCHTÁŘ (tiše): Ale, mluvilo se o tobě.

STAŘÍK (vítězně): No proto.

RYCHTÁŘ: Ještě jste neodpověděli, pánové.

PERCHTA: Promiňte nám takové přijetí, ale cesty v kraji nejsou bezpečné. Máme důvod obávat se cizích lidí.

ZAJÍC: Ty, paní, nemáš důvod obávat se ničeho, jestliže ovšem tvoje krása není pastí sama o sobě. Zvedni klidně, paní, chvost svých řas...

SVATÝ: Ježíši Kriste!

ZAJÍC: ... nechceme nic než využít dobrodiní vašeho pohostinství.

SVATÝ: Tím chtěl říct, že jedeme z Akvitánie, kde jsme byli naposled ve službách vévody z Berry.

RYCHTÁŘ: Můžete to nějak dokázat?

HŘBET: Vévoda z Berry, když jsme se s ním viděli naposledy, tak spěchal, že nám s sebou nemohl dát průvodní glejt.

SVATÝ: Ujížděl dokonce z toho bojiště tak rychle, že nám ve spěchu zapomněl i vyplatit žold!

PERCHTA (*velmi roztomile*): Neznamená to snad, že byste neměli na zaplacení hospody, vidte, že ne?

ZAJÍC: I když nemůžeme platit jako nějaký arcibiskup, nejsme také bez prostředků.

SVATÝ (*zděšen složitou slovní vazbou*): Nejsme bez prostředků, já se z toho pominu.

ZAJÍC (*si toho nevšímá*): Do Uher vystačíme. Jedeme totiž do Uher proti machometánům. Na Kristovo narození jsme chtěli být v Trenčíně, ale to už asi nestihnem.

PERCHTA: Proti machometánům – to se jistě bohu líbí.

ZAJÍC: Říkají, že je tam spravedlivá válka – a proti komu už by měla být spravedlivá, ne-li proti machometánům. Ale tvým krásným uším by lépe slušela vahadla náušnic nežli žoldnéřské řeči o válce. A tak prosím, abys nás vlídně přijala pod střechem svého otce, bratra či snad manžela?

SVATÝ: Slyšels?

HŘBET: Co?

SVATÝ: Už jsou tu vahadla náušnic.

PERCHTA: Manželovi bude ctí dohlédnout v kuchyni, aby medvědí tlapy byly dost zvlášť křehounké. (*Jednomu z chlapů.*) Postarej se jim o koně. A vy pánové, buďte vítáni. Rychtáře omluvte, koná jen svou povinnost.

HŘBET: Koná ji dost mizerně, když tady lidi mají strach. Strach ze tří jezdců.

RYCHTÁŘ (*smířlivě*): Kde se to nehemží lupiči? Všude jsou. A tady – král je daleko a tenhle blbec je můj jediný pomocník.

HŘBET: Vypadalo to, že máš pomocníků rotu.

RYCHTÁŘ: Jenom teď. Mají přijet kupci. Jde o to, aby se kupecké vozy nezačaly téhle cestě vyhýbat. Jaká by to byla královská ves, kdyby se jí cesty vyhýbaly?

ZAJÍC (*poplácává svého „koně“*): Tak jdi, starý.

PODOMEK: Ten osel přijde taky do stáje?

SVATÝ (*pobouřen*): Ne! Vezmu si s sebou osla na slavník! Já nevím, že hospodští podomci si myslí, že osel snad žije ze vzduchu a za střechu mu stačí obloha. Náš Kristus Pán, nevzdělanče, nevstoupil do Jeruzaléma na žádném prašivém hřebci, ale na hřbetě předka mého Mojžíše, jestli to náhodou nevíš, a kde bys to věděl, bibli 's byl nejbliž na funusu svých příbuzných a to tě drželi hezky daleko, abys nezasmradil kostel. Oslovi oves – a přijdu se tam podívat, jak je Mojžíš spokojen.

HŘBET: Co se vztekáš?

SVATÝ: Ale už to vidím. Už v tom zas lítáme.

STAŘÍK: Oni jsou dobří?

Nikdo mu neodpovídá. Scéna se prázdní, chlapi zašli do krčmy, zmizela PERCHTA a ZAJÍC hned za ní.

Povídám – oni jsou dobří? Dobří jsou?

BEZKA: Dobří. (*Ještě pořád sedí se svými dvěma vědry na podezdívce a komíhá nohama.*)

STAŘÍK (*HŘBETOVÍ a SVATÉMU*): Tak co byste řekli troše vrhcábů? Éh? Kalíšek, poctivé kostky...

SVATÝ: Odstup, satane.

STAŘÍK: Nic kostky? Nic?

SVATÝ: Říkám ti, odstup, mám ti to říct latinsky?

STAŘÍK: To jsou teď na světě poměry, to jsou poměry. Žoldnéři – a nehrají kostky.

BEZKA (*HŘBETOVI, který se naklání nad studní*): Tady je vyschlá, já hned přinesu vodu. Já jsem tu od toho. Odkud jste to, prosím vás, přišli?

HŘBET: Z Akvitánie.

BEZKA: To je krásné.

HŘBET: Co je krásné?

BEZKA: Akvitánie.

HŘBET: Co je na tom krásného? Vedro, prach – a vévoda z Berry.

BEZKA: To slovo je krásné. Akvitánie. Vy to neslyšíte?

HŘBET (*pokrčí rameny, trochu se usměje*): Slovo možná.

BEZKA: Já jdu pro tu vodu. (*Odběhne.*)

SVATÝ (*se učí*): Zvedni klidně paví chvost svých řas – zvedni klidně paví chvost svých řas...

HŘBET: To říkáš mně?

SVATÝ: Učím se. Zvedni klidně paví chvost svých řas. Dají na slova, nevšiml sis? Dokonce i to hůdě tady je celé pryč, jen slyší pěkné slovo. (*Pitvoří se.*) Akvitánie, ách. – Přál bych jí tam být.

HŘBET (*je nejstarší a nejuvažnější z těch tří. Ted' se trochu smutně usmál*): Třeba je i jiná Akvitánie, než jak ji známe my.

SVATÝ (*drmolí*): Zvedni klidně paví chvost svých řas – zvedni klidně paví chvost svých řas...

HŘBET: K čemu ti to bude?

SVATÝ: Zasáhnu. Už se na to nemůžu dívat. Koneckonců jsem svým způsobem... tedy do jisté míry... když se tak vezme kolem a kolem... jsem muž církve.

HŘBET: Jak zasáhneš?

SVATÝ: Začnu sám. Jak uvidím hezkou ženskou – hned paví chvost řas a vahadla náušnic – však už to umím nazpaměť. Prostě ho předejdu. Říkals něco?

HŘBET: Neříkal jsem nic.

SVATÝ: Postavu mám lepší než on! Upřít ty oči jak had na králíka svedu taky, to mi neříkej. Všecko dělají slovíčka. A to by bylo, abych já, který se cvičil na kazatele, nesvedl paví chvost řas a všechny ty jeho řečičky. Tady je. Kdes byl?

ZAJÍC (*vyšel z hospody*): Podívat se, jak jsou opatřeni koně.

SVATÝ: A jsou opatřeni výborně, že ano. (*Naznačuje dívčí tvary.*)
Opatřeni výborně?

ZAJÍC (*s citem*): To bych řek.

SVATÝ: Podívej se, Zajíc, já toho mám dost.

ZAJÍC: Čeho?

SVATÝ (*navýsost pobouřen*): Čeho?! On se ptá čeho? Mě nehonili v Cáchách nahého po poli! Mě ne! Mě nezavřeli v Esslingenu do městské basy a vy dva jste mě z ní nemuseli tahat! A to se nezmiňuju o té klášterní schovance v Avignonu. Ze studu se o ní nezmiňuju.

ZAJÍC: O Avignonu se nezmiňuj.

SVATÝ: Však se nezmiňuju. A taky pomímám všechny ostatní, ze kterých jenom náhodou nebyla ostuda. A ty se budeš ptát, čeho mám dost?

ZAJÍC: Viděls ji? Všiml sis jí dobře?

SVATÝ: Podívej se, s tímhle na mě nechod'. Já ti jenom říkám, že když se zas dostaneš do průseru, tak se mnou nepočítej!

ZAJÍC (*HŘBETOVI*): S tebou ano?

HŘBET: Se mnou ano. (*Usmál se, kývne ke SVATÉMU.*) S ním taky.

SVATÝ: To by mě pámbu musel potrestat! (*Sedí na roubení studny a trucuje.*)

ZAJÍC: Dobře, Svatý, já ti přiznám ten Esslingen. V Esslingenu to byl nesmysl. Ale v Cáchách... řeknu ti v Cáchách... třeba mě honili po poli...

SVATÝ: Nahého, nezapomeň dodat.

ZAJÍC: Opasek jsem měl. Do Cách bych se ještě jednou rád vrátil.

SVATÝ: Já tedy ne. A když potkám někoho odtamtud, stahuju hlavu mezi ramena, aby mě náhodou nepoznal. Podívej se, Zajíc, já jsem... svým způsobem taky tak trochu kněz, že ano. A říkám ti po třicáté, že „nepožádáš manželky bližního svého“ je v desateru jedno z hlavních přikázání.

ZAJÍC: Jenomže v desateru není všechno v pořádku. V desateru je taky „nezabiješ“ – a protože jsi mimo jiné taky žoldněř, víš přece, že je to nesmysl.

SVATÝ: To... to je něco jiného. To znamená nezabiješ... jenom tak, zbůhdarma. To je taková zkratka.

ZAJÍC: Právě. Já si myslím, že kněží, tobě podobní, si desatero přizpůsobili. Myslím si, že bůh vlastně řekl „nezabiješ – a když, tak ve spravedlivém boji“. A taky řekl „nepožádáš manželky

bližního svého – a když, tak musí být hezká“. No a takoví všelijací tlustí preláti byli líní si to celé pamatovat, tak si to zkrátali.

SVATÝ: Hm. Měli jsme jet radši do Flander.

ZAJÍC: Co pleteš Flandry do desatera?

SVATÝ: Tam nejsou tak hezké ženské.

ZAJÍC: A právě proto jsme tam nejeli.

SVATÝ: Dobře, jak myslíš. *(Řekl to velice pomstychtivě, zvedl se, odchází do hospody. Ve dveřích se otočí a vynese trumf.)* Já jdu hrát kostky!

ZAJÍC: Ha! Pomsta františkánova.

HŘBET: Počkat! Peníze sem!

SVATÝ: Jaké peníze? Kdo je správce pokladu?’

HŘBET: Správce pokladu jsi ty, dokud nehraješ kostky. Sem s naším podílem. Já se chci ještě dneska napít.

SVATÝ: Ahá. Na chlast, to ano! To grošíků nelituješ. Prosím, jak chcete. Jenomže hraju za své a z výhry neuvidíte ani penízek. *(Vyhrnul suknici a rozvazuje uzel na šátku, v němž má peníze.)* Rozhazovat, to ano. Rozmnožovat, to ne. *(Bedlivě rozpočítává, každému minci do natažené dlaně, svůj příděl bere do zubů.)*

HŘBET: Žes už je někdy rozmnožil.

SVATÝ: A co tenkrát v Korutanech? Aha?!

ZAJÍC: Počkej... (*Předstírá přemýšlení.*) ... v Korutanech, v Korutanech... To bylo za kterého papeže?

SVATÝ: Vlezte mi na záda. Já jsem hrát kostky nechtěl! Jenomže když on si dělá, co chce... (*Potřásá v dlani svými groši, dělení už skončilo.*) Tak vám řeknu, že je to moc snadná úloha, dělat vám správce pokladu. Na to jsem nepotřeboval studovat na církevních školách.

BEZKA (*vejde se dvěma vědry*): Tady je ta voda.

HŘBET: Voda je dobrá, ale teď taky něco k napití.

BEZKA: Víno?

HŘBET: Džbán.

BEZKA: Přinesu.

SVATÝ se obrádně pokřižoval a vešel do hospody.

ZAJÍC: Počkej. Jak se jmenuje tvoje paní?

BEZKA: Myslíš hospodského žena?

ZAJÍC: Koho jiného?

BEZKA: Jmenuje se Perchta. Paní Perchta.

ZAJÍC: Paní Perchta. To zní.

HŘBET (BEZCE): Jdi pro to víno.

BEZKA: Nepůjdeš dovnitř? Je tam tepleji.

HŘBET: No, nemám rád stěny kolem sebe.

BEZKA: A kde potom bydlíš?

HŘBET (se rozhlédne): Tak. Po světě.

PERCHTA (vyšla): Bezko, v kuchyni není voda.

BEZKA: Běžím. *(Zmizí s jedním vědrem v hospodě.)*

HŘBET odepjal pás, vytrásl prach a ve vědru pečlivě splachuje rukojeti svých dýk.

ZAJÍC (se přitočí k PERCHTĚ): Mé modlitby byly vyslyšeny.

PERCHTA: Ty ses modlil?

ZAJÍC: Vroucně. K patronu všech žoldnéřů. A patron bděl, nikde si na obláčku nedřímá – a tys přišla.

PERCHTA: Nepřišla jsem. Šla jsem zavolat Bezku.

ZAJÍC: Ale jsi tady. Směl bych znát aspoň tvoje jméno? Počkej, budu hádat. Krasava. Ne, to je málo. Blanka. Nebo snad dokonce... Perchta? Vsadil bych na Perchtu, Perchta k tobě patří.

PERCHTA: Někdo ti to řekl, žoldnéři.

ZAJÍC: Ovšem. Srdce.

PERCHTA: Máš povídavé a nápadité srdce.

ZAJÍC: Jenže to ještě nikdo neobjevil. Paní Perchto – nazýval bych tě tím jménem, i kdyby ses tak nejmenovala –

BEZKA (*vyběhne se džbánem z hospody*): Tady je to víno.

PERCHTA: Nelítej. Ještě to vyleješ.

HŘBET: Postav je na studnu. (*Vytřel zatím zbraně do sucha a velmi opatrně si vodou protřel oči.*)

ZAJÍC: Paní Perchto, támhle za tím velkým habrem jsem objevil něco, o čem ty nevíš, třeba tu bydlíš už dlouho.

PERCHTA: Za habrem? (*Chápe velice dobře.*) Cos tam mohl objevit? Musím se podívat do kuchyně, jestli mě tam není zapotřebí. (*Vrátí se do hospody.*)

ZAJÍC (*HŘBETOVI*): To musíš trčet zrovna tady?

HŘBET: Je tu blíž k pití.

BEZKA (ZAJÍCOVI): Pane... jak víš o tom jezevci?

ZAJÍC: O jakém jezevci?

BEZKA: Za habrem má doupě jezevec. Já myslela, že o něm vím jenom já. A ty jsi sotva přijel...

ZAJÍC: A ták... za habrem. Já totiž pro toho jezevce mám vzkaz. Den cesty odtud má doupě jeho bratr a ten mi říkal – až přijdeš k hospodě s takovou krásnou krčmářkou... Není to špatná myšlenka, jezevec. Jdu se podívat na jezevce. *(Odchází k habru.)*

HŘBET se velmi zhluboka napil rovnou ze džbánu.

BEZKA (se dívá za ZAJÍCEM): Já jsem hloupá, že ano?

HŘBET neodpoví. Sedí, občas se napije a bez hnutí zírá před sebe. Pít ho otupuje.

BEZKA (posmutněla): Zase... proč by mi lhal?

HŘBET: Aby nevyšel ze cviku.

BEZKA: Ale proč mně? *(Najednou se zasměje, přechází rychle z nálady do nálady.)* Piješ moc rychle.

HŘBET: Piju moc pomalu. Kdo to hraje?

V hospodě se ozvala jakási píšťala a snad nejenom píšťala, možná je hudebníků víc.

BEZKA: Jeden slepý. Čeká tu na kupce. (*Dívá se směrem, kterým odešel ZAJÍC.*) A zítra už odjíždíte... Chtěla bych s vámi.

HŘBET: To bys to popadla.

BEZKA: Akvitánie.

HŘBET: Vdáš se a přejde tě to.

BEZKA (*vyprskne smíchy*): Kdo by si mě vzal? Tady každý ví, že hostinský chodí ke mně na slavník.

HŘBET: Prase.

BEZKA: Ne, on je hodný. Vzal si mě k sobě, když mi zabili tátu. V Modré rokli lupiči. Křížová banda. Už tu nejsou.

HŘBET: Zase jsou jiní...

PERCHTA vyšla z hospody, rozhlíží se. HŘBET ji má v zádech, ale přesto se nepotřebuje otáčet.

(Mávně rukou.) Šel támhle k velkému habru.

PERCHTA: Kdo?

HŘBET neodpovídá.

Hezký večer. Kupci už asi nepřijedou.

HŘBET: Třeba je přepadli.

PERCHTA: Nestraš. (*BEZCE.*) Co ty tady? Je dost vody?

HŘBET (*pochmurně*): Dost. Vody je dost, vína málo.

BEZKA: Já doběhnu.

HŘBET: Počkej.

Ve džbánu přece jenom něco zbylo.

PERCHTA: Opravdu hezký večer. K ránu bude mráz. Jdu se podívat, jestli ti Arabové přece jenom nejedou.

Míří k habru, BEZKA se mlčky dívá za ní. Zní podivná hudba hluboce laděné píšťaly.

BEZKA: Oni ho vzbudí.

HŘBET: Koho?

BEZKA: Toho jezevce. Jezevci teď přece spí. Nebylo by to hezké, usnout vždycky na zimu a probudit se na jaře?

HŘBET: Bylo.

BEZKA: A oni ho vzbudí.

RYCHTÁŘ (*vejde*): Bezko! Kam šla paní Perchta?

BEZKA: Tam! (*Ukazuje opačným směrem, než kudy jde cesta k habru.*)

RYCHTÁŘ: Aha. (*Vyhlíží tím směrem.*) Měla na sobě kožišinu... co? Že měla na sobě ten bobří přehoz?

BEZKA: Ano.

RYCHTÁŘ: Tak tak. (*HŘBETOVI.*) A kdepak je ten kníráč, co má vousy jak udice na ryby?

HŘBET (*ted' teprve se k němu otočí, mlčky si ho prohlédne a zas se odvrátí*): Taky tam. (*A zase ukáže rukou opačným směrem, jako by řídil dopravu.*)

RYCHTÁŘ (*odplivne*): Samozřejmě. (*Otočí se k hospodě.*) A ten hňup, místo aby si hlídal ženu... Co můžete chtít po ženské? (*Odchází, rádoby nenápadně, směrem, který naznačil HŘBET.*)

BEZKA: Já bych taky chtěla být mužský.

HŘBET: Proč?

BEZKA: Kdybych byla mužský, byla bych lupičem. Možná že je to divné. Zabili mi tátu, a já bych chtěla být... (*Odmlčí se, sklopí hlavu, pak dodá tiše a odhodlaně.*) Chtěla bych jezdit všemi cestami, krást, vraždit a pálit. – Jsem špatná, že?

HŘBET poprvé otočí hlavu po BEZCE která sedí vedle něho na roubení studny. Zvolna vztáhne nejistou, opilou ruku a pohladí BEZKU po vlasech.

Co je?

HŘBET: Nic.

Píšťala na chvilku zazní silněji, to se otevřely dveře hospody a vychází SVATÝ. Je bez opasku, suknice volně plandá.

SVATÝ: Už zase chlastáš?

HŘBET: Ještě jsem nezačal.

SVATÝ si jde sednout na studnu, BEZKA mu uvolnila místo. HŘBET zvolna otočí hlavu ke SVATÉMU.

SVATÝ: Co čumíš?

HŘBET (*nadzvedne SVATÉMU suknicu, SVATÝ schová nohy*): Boty taky?

SVATÝ (*pochozí, že je nesmysl skrývat své neštěstí a ukáže špinavé, bosé nohy*): Boty taky.

HŘBET: Kdyby aspoň bylo jaro.

SVATÝ (*z provinilého tónu přejde do útoku*): Já jsem hrát kostky nechtěl!

HŘBET sáhl do záňadří, rozbaluje hadřík s penězi, jeden dává SVATÉMU.

To je málo.

HŘBET: Víc nedám. Druhý dá Zajíc. Ale teď nemá čas.

SVATÝ: To je málo. Já jsem prohrál osla.

HŘBET (*hvízdne*): Pěšího žoldnéře beze zbraní si určitě někdo najme. Teď můžeš jít leda za zpovědníka.

SVATÝ (*velmi pochmurně*): Měli jsme jet radši do Flander.

BEZKA: Tys hrál s Psí nohou?

SVATÝ: S tím staříkem.

BEZKA: Aha. To je Psí noha. (*Dívá se z jednoho na druhého, vypadá to významně.*)

SVATÝ: No a co?

BEZKA (*ještě chvíli mlčí, pak pokrčí rameny*): Já nic neříkám.

HŘBET (*pochozí*): Aha. S jakými kostkami jste hráli?

SVATÝ: S vypůjčenými od putykáře, vypadaly poctivě.

BEZKA: Já jdu pro vodu. (*Řekla to významně, všechno je jasné.*)

HŘBET: Běž pro vodu, to bude nejlepší. (*Zvedá se, upravuje svou výstroj.*)

BEZKA popadla vědro a odchází.

SVATÝ: A mně se zdálo... (*Rozsvěcí se mu.*) Zavoláme Zajíce?

HŘBET: To musíme. (*Hvízdne podivně na prsty, vypadá to jako sova.*)

SVATÝ (*ještě pořád na Zajíce rozmrzen*): Radši bych to vyřídil bez něj.

HŘBET (*omluvně*): Je jich moc.

ZAJÍC (*vběhne, ruku na dýce*): Co je? (*HŘBET mlčky kývne na SVATÉHO. ZAJÍC uvolní svůj střeh.*) To se přece dalo čekat. Proto děláš sovu? Víš, že tam mám... (*Kývne rukou k habru.*)

HŘBET: Prohrál osla.

ZAJÍC hvízdne.

SVATÝ: Samozřejmě s nedobrymi kostkami, jak se to teď jeví.

ZAJÍC (*smutně pohlédne za sebe k habru, popotáhne opasek*): Tak jdem?

SVATÝ: Jdem.

Hrnou se k hospodě. Jsou profesionálové, jejich pohyby jsou rázem přesné a přísně účelové, vzájemně se hrané. HŘBET a SVATÝ, kryjíce se zdí, lehce otevrou okna po obou stranách vchodu, ZAJÍC na ně čeká u dveří. Od habru se objevila PERCHTA.

PERCHTA: Děje se něco?

ZAJÍC: Jenom... tu máme takovou malou práci. Hned jsem zpátky.

Vešli do hospody, PERCHTA tají znechucení. Usedla na roubení studně, patrně myslí na chvílky pod habrem, protože se brzy rozněžněle usměje a nastaví tvář měsíci.

PERCHTA (hravě): Je-ze-vec.

Z hospody zní pořád píšťala, po chvíli se s rachotem rozletí dveře a objeví se PUTYKÁŘ s velkým křeslem.

PUTYKÁŘ: Aha. Tady jsi. To je dobře. Sedni si na tohle a ani se nehni.

PERCHTA: Proč?

PUTYKÁŘ: Proč, proč? Sednu si a neptám se. Nenechám si roztráskat nejlepší kus nábytku. Tobě pod zadkem ho snad neukradnou.

PERCHTA: Už zas?

PUTYKÁŘ: Ti tři chtějí hrát kostky. S Psí nohou. Všichni tři. To nemůže skončit dobře. (Řve a pobíhá po jevišti.) Kadeřavý! Hoňsobě! Samozřejmě! Jak je rvačka na spadnutí, tak pacholci nikde.

Píšťala zrychlila, ze svého marného pátrání přijde RYCHTÁŘ. HOS-TINSKÝ se do něj hned pustí.

A rychtář jakbysmet! Kde jsi! Ty máš být uvnitř. Ti tři chtějí hrát kostky s Psí nohou!

RYCHTÁŘ: Takový hezký večer – kdo má dřepět v hospodě. (Vy-
čítavě.) Že ano paní Perchto?

PUTYKÁŘ: Není žádný hezký večer, je zima jako v psinci! A ty jsi
povinen zabránit rvačce! Jako rychtář...

RYCHTÁŘ (*mávně rukou*): Je jich tam dost. A nezapomeň, že jako
královský rychtář mám taky dbát, aby se tu nehrály kostky.

PUTYKÁŘ: Tak ses o to měl starat dřív! Psí noha je tvůj pomocník,
ne můj.

RYCHTÁŘ: Ale kostky jsou tvoje. A už tě dlouho podezírám, že
bereš podíl na výhře. Kdyby sis radši hlídal ženu!

PUTYKÁŘ: Žena se uhlídá sama, co se neuhlídá, je hospoda.

PERCHTA: Pff... to jsou rozhovory.

PUTYKÁŘ: Ty mlč a sed! Už to začíná. (*RYCHTÁŘOVI.*) Tak půjdeš
tam na ně?

RYCHTÁŘ: Je jich tam dost.

PUTYKÁŘ: Kadeřavý! Hoňsobě! U večere je najdeš vždycky, ale když jde o to, dát si přerazit nos, jako kdyby se po nich zem slehla. Co je to platné, jdu tam sám. (PERCHTĚ.) Ty sed'!

Hluk v hospodě zesílil a ještě vzrůstá, snad dokonce se hospoda otřásá v základech. Ale pořád zní píšťala, teď v divokém kvapíku. PUTYKÁŘ se pokřižoval. Nakonec se odhodlá a rázně vejde do hospody.

RYCHTÁŘ: Copak, že sis na sebe vzala bobra?

PERCHTA (výsměšně): Přijedou Arabové. A je přece chladno, nebo je horko?

HOSTINSKÝ totiž už je zase venku, právě včas, aby se vyhnul pacholko-vi, který letí po hlavě ze dveří. A začali lítat i z oken, teď je teprv jasné, proč HŘBET se SVATÝM otvírali okna. Příležitost pro choreografa i v oné komornější verzi. Netrvá ani příliš dlouho, než z hospody vyletí sedm lidí. Pak se oknem vyhoupne ZAJÍC a hned je ve střehu, zády ke zdi, dveřmi vyjde HŘBET a nese za opasek STAŘÍKA PSÍ NOHU.

STAŘÍK (vřeští): Já to vrátím. Říkal jsem přece, že to vrátím.

HŘBET ho nemilosrdně složí před hospodu. Za ním vyšel SVATÝ, nese si své křápy a hned se usadí a obouvá se.

SVATÝ: Boty jsem našel, vracej ostatní.

ZAJÍC (líně otočí hlavu po jednom z chlapů, který ho chtěl obejít ze zadu): Já tě vidím. Jestli si myslíš, že tě nevidím... (Náhle má v ruce dýku, ani jsme neviděli jak. Píšťala skončila, náhle je

ticho.) Chce snad někdo z pánů na nože? Na koni nebo pěší?
(*HŘBETOVÍ.*) Slyšels někoho, že by se hlásil?

HŘBET: Ne. Ale možná nedoslýchám.

ZAJÍC (*SLEPCI S PÍŠŤALOU, který vyšel z hospody*): Hrálš dobře. Máš u mě penízek.

SLEPÝ poděkuje píšťalou.

SVATÝ (*už se obul, STAŘÍKOVÍ, který ještě pořád dřepí na zemi*):
Vracej groše.

STAŘÍK: Co? Co jsi říkal?

SVATÝ: Tenhle nedoslýchá určitě. Vracej groše!

STAŘÍK: Vždyť byl jenom jeden, jenom jeden byl.

SVATÝ: Tak vracej ten jeden.

STAŘÍK se dlouho hrabe v záňadří, než vyhrabe groš.

PUTYKÁŘ: Tady je klidná, počestná hospoda. Tady se rvačky netrpí.

ZAJÍC: A kde je jaká rvačka? (*RYCHTÁŘI.*) Na královského rychtáře tu nemáš moc pořádek. To se ví, král je daleko a tamten blbec je tvůj jediný pomocník.

RYCHTÁŘ: Každý tady ví, že Psí noha hraje falešně. Chtěli jsme zjistit, jestli náhodou neprohrajete něco, co v poslední době ukradli lupiči kupcům.

ZAJÍC: Aha. A zjistili jste to?

RYCHTÁŘ (*s omluvným úsměvem*): To víte... ta vaše Akvitánie... Kdoví, jestli vůbec taková země je.

BEZKA (*nenápadně se objevila s vědrem; teď vyhrkne*): Je.

RYCHTÁŘ: Tebe jsem se neptal.

SVATÝ (*přistoupí k PERCHTĚ, která ještě pořád sedí na vyneseném křesle*): Krásná paní, zvedni klidně paví chvost svých řas, už je tady klid. (*Pohlédne vítězně na ZAJÍCE, kterého to rozesměje.*)

HŘBET: Zbylo vůbec něco z té hospody? Mám žízeň.

PUTYKÁŘ: Ježíši Kriste, je někdo v šenku? Hoňsobě! Kadeřavý!

Nastalo obecné uvolnění, muži se uctivými oblouky trousí zpátky do hospody.

ZAJÍC (*PERCHTĚ*): Trůn ti sluší. To křeslo by za tebou měla nosit dvě pážata.

PERCHTA: Přeháníš, pane. Jsem jenom žena hostinského.

*Kdesi za scénou se ozývá PUTYKÁŘ: „Hoňsobě! Kadeřavý!“
V popředí se objevil velký, asi padesátiletý muž s kovovými vlasy. Je k smrti vyčerpán, opře se o portál.*

PERCHTA: Pane Mátoho, co se stalo?

MÁTOHA: Drslavic mi ukradl dceru.

RYCHTÁŘ: Cože?

MÁTOHA (*klesne na kolena, ukazuje se, že má zkrvavenou hlavu; ale hlas má jako tur*): Říkám, že Drslavici nás přepadli v Modré rokli a unesli mi dceru! A ty nečum a dělej něco, jsi rychtář!

PERCHTA k němu přiskočila a pomáhá mu vstát.

RYCHTÁŘ: Ale co? Přece nemůžu oblehnout Drslav!

PERCHTA: Nejdřív se musíme na tu ránu podívat. Pojdte, ošetřím vás. (*Odvádí MÁTOHU do hospody.*) Tak pomozte přece!

Několik zbylých čumilů přiskočí a odvádějí MÁTOHU do hospody.

Kadeřavý! Hoňsobě!

Ve dveřích se MÁTOHA ještě otočí.

MÁTOHA (*RYCHTÁŘI*): Proč už nejsi v sedle?!

RYCHTÁŘ (po chvíli, s vědomím, že STARCE raní): Pane Mátoho, ti už jsou dávno na Drslavi.

MÁTOHA (pochopí, že RYCHTÁŘ má pravdu a jaksi se sesune do sebe):
A to si říkáš královská spravedlnost. (Teď už se dá klidně odvést.)

STAŘÍK: Proč v sedle? Co v sedle? Už jedou kupci, kupci už jedou?

RYCHTÁŘ (si ho nevšímá; je velice znechucen a zdá se, že má strach):
To zas bude v kraji veselo. A právo trhu nedostanem, když tu nebude klid.

ZAJÍC: Ten příběh se mi moc nehodí, abych řekl pravdu.

SVATÝ: Nemůžeš cínat o svých pavích chvostech, co?

HŘBET: Ukrást někomu dítě je podle mne to největší svinstvo, co můžou lidi udělat. Dostanem něco pít?

BEZKA: Já doběhnu.

SVATÝ: Nikam nechod'. Zleje se a zas bude stavět mosty.

HŘBET: Vadí ti, když stavím mosty?

ZAJÍC: Co máš zpátky boty, tak ti narost hřebínek. (BEZCE.) Kdo jsou to ti Drslavici?

BEZKA: To je dlouhé nepřátelství. Drslavici a páni z Prámu. Možná už nikdo ani neví, jak začalo.

RYCHTÁŘ (*lamentuje*): A už to vypadalo, že bude pokoj. Už léta si nezabili ani pacholka. Musím tam jít, ačkoli bych mu zas neměl moc chodit na oči.

BEZKA i RYCHTÁŘ zajdou do hospody.

ZAJÍC: Nic vám to neříká?

SVATÝ: Co?

ZAJÍC: Ti Drslavici, co kradou děti.

SVATÝ: Zatím nic. Až bude řeč o žoldu, pak prosím. Tady člověk aby si párkrát hodil vrhcábem a už musí sázet osla. Řeknu vám, že je teď moc lehké dělat vám správce pokladu. A zálohu na žold uvidíme tak nejdřív v Trenčíně.

ZAJÍC: Když ty nás, Svatý, pořád někam honíš. Jednou do Flander, podruhé do Trenčina...

SVATÝ: A kvůli komu?! Ty myslíš, že já bych nezarazil rád mečisko do země a nelehl si na záda?

ZAJÍC: A co bys dělal? Co umíš, krom vrážet kudlu do břicha?

SVATÝ: Něco by se vždycky našlo. Někomu třeba ukradnou dceru...

HŘBET: Takhle... jít za biřice do menšího města...

SVATÝ (*taky se zasní*): ... bydlet v místě s kostelem a službami božími...

HŘBET: ... všeho všudy sem tam po nocích spořádat pár opilců...

SVATÝ: Jenomže jeho do měsíce podřeže spolek oklamaných manželů. (*Myslí ovšem ZAJÍCE.*)

HŘBET: Co ty víš? Třeba by se oženil a nějakí žoldnéři by mu chodili za ženou.

ZAJÍC (*se chechtá*): Tche! To by mě bavilo. Ježíši, to by mě bavilo!

BEZKA (*vejde*): Tady je víno.

HŘBET: Dej sem.

BEZKA (*HŘBETOVI*): Co to znamená, že stavíš most?

HŘBET: Nic. Stavím most. Spojuju dva břehy. (*Zaklesne ruce.*)

SVATÝ: Když je víno mladé, postaví takhle k ránu až dva mosty přes Dunaj.

HŘBET (*se usmívá*): Dvě krajiny se spojí, řeka překlene.

Z hospody vyšel SLEPÝ MUŽ S PÍŠŤALOU, ZAJÍC se k němu přitočí.

ZAJÍC: Poslyš, dovedl bys zahrát něco pro krásnou ženskou? Aby se roztesknila, rozumíš? Víš ty vůbec, co je to hezká ženská? Vždyť ty vlastně v životě nemohl žádnou vidět.

MUŽ přiloží píšťalu k ústům a spustí tesknou, něžnou melodii.

(Je nadšen.) Ví, ví co je to hezká ženská.

SVATÝ: Vidíš ho! Vsadím se, Zajíc, že ty jsi z té univerzity nezběhl. Tebe vyhodili, protože jsi obtěžoval rektorovu ženu.

ZAJÍC *(hráči na píšťalu):* Pojd', ukážu ti místo, kde tohle zahraješ. Teď ne, až bude vhodná chvíle... *(Zajdou směrem k habru.)*

BEZKA *(HŘBETOVÍ):* A jak stavíš ty mosty?

HŘBET: V duchu.

BEZKA *(se směje):* V duchu? To jde?

SVATÝ *(posupně):* On totiž není žádný zedník. On je stavitel.

HŘBET: Drž hubu.

SVATÝ: Prosím, já už neřeknu ani slovo. Leda že vám dvěma dělat duchovního rádce by nedokázal ani archanděl Michael. Jeden děvkař, druhý kořala!

MÁTOHA *(špinavý hadr, prosáklý krví na hlavě, vyjde z hospody):* Vy tři – chci s vámi mluvit.

HŘBET (zvolna se zvedne, vymění pohled se SVATÝM, opráší pořádkumilovně korzo a oba se postaví vedle sebe; vědí, jak se jedná se zákazníkem): Oč jde?

MÁTOHA: Prý se umíte rvát. Chci vás najmout.

SVATÝ (křikne za scénu): Zajíc!

MÁTOHA (RYCHTÁŘI a STAŘÍKOVI, kteří se objevili za ním): Vy zmizte. Nechte mě s nimi o samotě.

BEZKA už popadla své vědro a mizí, i RYCHTÁŘ se STAŘÍKEM se vrátí do hospody.

Z té hry... dostanete všechno nazpátek. Každý tady ví, že Psí noha hraje falešně.

SVATÝ: Děkujem, už jsme si pomohli sami.

Objevil se ZAJÍC.

Zajíc, tady pán by nás rád najal.

ZAJÍC (ujme se místa v čele těch dvou; zřejmě mají dělbu práce):
K čemu?

MÁTOHA: Co k čemu?

ZAJÍC: K čemu nás chceš najmout?

MÁTOHA: Chci, abyste mi na Prám vrátili dceru. Ukradl ji Chval z Drslavi a bude teď na svém hradě. Vraťte mi ji na Prám. Jakkoli.

ZAJÍC: Živou?

MÁTOHA (*prudce zvedne hlavu, ale brzy zas hlava poklesne; odpoví i na tak strašnou otázku pevným hlasem*): Jakkoli. (*Pak si přece jen musí jít sednout, snad se tady ozývá zranění.*) Je jí sedmnáct let. Víte dobře, co všechno se může stát, když chlapi dostanou... sedmnáctiletou holku. Přiveďte ji na Prám. Nebo aspoň přivezte.

ZAJÍC: Co je to Prám?

MÁTOHA: Moje tvrz. Já jsem Mátoha z Prámu, jestli vám to ještě neřekli.

ZAJÍC (*se ohlédne postupně po svých družích, ti pokrčí rameny*): Berem. Zbytek dojedná tehle.

SVATÝ (*postoupí kupředu*): Co za to?

MÁTOHA (*si je měří*): Nikdo vás tu nezná. Mohli byste se dostat na Drslav jako pocestní.

SVATÝ: To už nechte na nás, pane. Co za to?

MÁTOHA: Dám, co si řeknete.

SVATÝ (*pobrukuje, olizuje palec, tváří se, že počítá*): Půl kopy grošů každému. To je půldruhé kopy –

ZAJÍC s HŘBETEM *na sebe pohlédnou, patrně je to cena nestydatá.*

MÁTOHA: Nejste zrovna levní.

SVATÝ: My se vyplatíme. Ještě jsem zapomněl říct – jednoho koně navrč.

ZAJÍC s HŘBETEM *znechuceně poodstoupí.*

MÁTOHA (*po chvíli*): Dám. A ještě přidám, když se to podaří.

SVATÝ: Platí se až po práci, pečetit nemusíme, vám se dá věřit a my nemáme pečete. Jestli máte nějaké návrhy, jak a co, tak to zas támhle Zajíc.

MÁTOHA: Kdybych věděl, nenajímал bych vás. Ale vás nikdo nezná a snad byste se mohli dostat na Drslav. Pocestné by možná neodmítli.

HŘBET: To se mi nelíbí.

ZAJÍC: Co se ti nelíbí?

ZAJÍC: Přijít tam jako host a potom...

SVATÝ: Ukradnem mu něco? Ukradnem, co ukradl on.

HŘBET (*pokrčí rameny*): Já nejsem duchovní rádce.

ZAJÍC: To si vyřídíme spolu, o tom nemusíte mluvit tady před panem Mátohou.

MÁTOHA: Jste moje jediná naděje. A mizerná. Ví bůh, že mizerná naděje. Třeba vás na Drslavi nepřijmou. Vědí, že teď dělám všechno možné, abych dostal dceru zpátky. Zavřou se na hradě... I kdyby vás vzali, Bětu vám nejspíš ani neukážou.

ZAJÍC: Co když dostanem jeho? Co když ti na Prám přivezem toho Drslavice? Za toho přece dceru vyměníš. A dali by jí pokoj, kdyby věděli, že jejich pán...

MÁTOHA: To by možná šlo. Jenomže on má čtyřicet chlapů a teď se bez nich nehne.

SVATÝ (*navrhne*): Co takhle... jako v Bruggách?

ZAJÍC: To nejde.

SVATÝ: Nebo... jako na tom hrádku u Pordenone?

ZAJÍC: Chodí na hon? Ten Chval?

MÁTOHA: Teď nepůjde. Pochopte, vy přece musíte dostat Bětu, nebo aspoň jeho, ještě dnes. Ještě v tuhle noc... Jinak...

SVATÝ: O tom nebyla řeč. Půl kopy navíc.

MÁTOHA (*zařve*): Dám! Jenom už něco dělejte!

ZAJÍC: Něco dělat a nevědět co nemá smysl. Vezmou-li někoho na Drslav, vezmou ho i v noci. V noci tím spíš. Prostě jsme zabloudili. Je to daleko?

MÁTOHA: Hodina jízdy. (*Malomyslně.*) Jenomže to je všechno nesmysl. V noci vás nevezmou. Je tu divoký kraj.

ZAJÍC: A vznešenější návštěvu? Právě, že je tu divoký kraj a cesty jsou o strach.

SVATÝ: Kde tu vznešenější návštěvu vezmeš?

ZAJÍC: Co takhle – světící biskup z Lutychu?

Všichni dlouho mlčí.

SVATÝ (*rezolutně*): Já biskupa nedělám.

ZAJÍC: Jednou v Praze, už je to moc dávno, jel kanovník od Svatého Víta na pouť do Jeruzaléma a na zpáteční cestě potkal světícího biskupa z Lodi, nebo z Todi? Vzal ho s sebou do Prahy, ten biskup vysvětil moc kněží, jenomže jednoho dne zmizel. Mysleli si, že ho někdo unesl. Tak poslali do toho Todi, jestli tam náhodou nedorazil, a ukázalo se, že biskup je v pořádku doma, ale že nikdy nebyl v Praze ani v Jeruzalémě. Ten kanovník od Svatého Víta, co přived falešného biskupa, se jmenoval Osel. Proto asi se ten příběh do dneška vypráví.

Zas chvíle mlčení.

SVATÝ: Kdyby se ten kanovník jmenoval třeba Duch svatý, biskupa já nedělám.

MÁTOHA *vstal, mlčky odchází k hospodě.*

ZAJÍC: Počkat, kampak?

MÁTOHA: Nevím, proč jsem si myslel, že vy byste mi mohli pomoci.

SVATÝ: Smlouva platí.

MÁTOHA: Pochopte to. Mně ukradli dítě! A vy si tu vyprávíte veselé příběhy.

KADEŘAVÝ (*vběhne*): Jedou! Jedou sem!

MÁTOHA (*zareaguje nečekaně ostře*): Kdo? Kupci?

KADEŘAVÝ: Drslavici. Chval z Drslavi s celou rotou.

MÁTOHA: Ta svině má tu drzost... dej sem dýku! (*Obrátí se na SVATÉHO.*)

SVATÝ (*couvá*): Počkat, třeba ji budu potřebovat.

ZAJÍC: Pane, nepleťte se nám do toho. Nechte to na nás.

Podomek zatím už huláká v hospodě, ze dveří se trousí RYCHTÁŘ, STAŘÍK a osazenstvo hospody. Zní dupot mnoha kopyt.

MÁTOHA: Dejte mi někdo dýku!

RYCHTÁŘ: Neblázněte, pane Mátoha, je tu s celou svojí rotou.

MÁTOHA: Jsi královský rychtář, žádám tě, abys ho okamžitě zatkl.

RYCHTÁŘ (*bezmocně rozhodí ruce*): Pane Mátoha...

MÁTOHA: Jste krysy! Zbabělé krysy jste všichni! (*Vyjde doprostřed jeviště a sám se pevně postaví proti bližícímu se kořískému dusotu.*)

STAŘÍK (*zamečí*): Cože jsme? Cože jsme?

RYCHTÁŘ (*PERCHTĚ*): Jdi pro jistotu dovnitř a sedni si na křeslo.

PERCHTA: Neboj se. Z toho rvačka nebude.

STAŘÍK: Co jsme? Co říkal, že jsme?

Nikdo mu neodpovídá.

CHVAL (*ještě za scénou*): Zůstaňte v sedlech. Žádného Araba tu nevidím.

ZAJÍC pokynem ruky uklidnil své malé družstvo stranou, MÁTOHA stojí uprostřed scény dost osaměle, chlapi z hospody se drží spíš hospodských

zdí. Jen RYCHTÁŘ volky nevolky pokročí k MÁTOHOVI, ale vypadá to, že v té chvíli svůj úřad proklíná. Vejde CHVAL Z DRSLAVI. Je ještě mladík a oblečen je nesrovnatelně vznešeněji než kdokoli, s kým jsme se dosud setkali. Za ním čtyři mohutní muži jako osobní stráž. Ale možná že režisér bude mít k dispozici „všech čtyřicet“ s bidly a koňskými hlavami a že Chvalova ochrana je zas vedena v taneční stylizaci. Jen autor znovu prosí o střídmost těchto prvků, alespoň v tomto případě, „přítel choreograf“ bude mít ještě svou příležitost. Je přirozené, že dusot kopyt by v této „širší verzi“ – a snad dokonce i v oné skromnější – byl spíš veden v hudebním motivu, nebo alespoň ve zvukové metafoře. S prosbou za prominutí, že závorky stále rozbíjejí děj a že se autor zbytečně vnucuje s variantami režijního řešení, vracím se pokorně k prosté verzi čtyř chlapů osobní stráž. CHVAL vypadá vesele – a vzhledem k hlídačům za zády, kteří střechnou každé hnutí ostatních, i dost arogantně.

Kupci nikde, jak se zdá. (Obrátí se na RYCHTÁŘE, MÁTOHY jako by si nevšiml.) Nebo ti je už zase přepadli? Potřebuji arabské kupce. Chci koupit dárek. Nějaký protkávaný šál pro krásnou dívku.

MÁTOHA: Říkám ti, abys ho zatkl!

CHVAL (MÁTOHOVI): A já ti odpovím za něho. Král je daleko a ten blbec tady je jeho jediný pomocník.

MÁTOHA: Jménem krále...

CHVAL: Co jménem krále? Neklepl tě náhodou někdo do hlavy? Někdo v Modré rokli, myslím.

MÁTOHA (*jen těžce se ovládá*): Kde je? Kam jste ji odvěkli?

CHVAL: Koho?

MÁTOHA: Kde je Běta?!

CHVAL: Čeká na mě na Drslavi. Říkám ti přece, že potřebuji dárek. Je až s podivem, že ty s touhle tlamou máš tak hezkou dceru.

MÁTOHA se vrhne kupředu, Drslavicovi muži též.

Počkejte! (*Rozhrne řadu svých strážců a stojí přímo před MÁTOHOU.*) Já sám. No tak? Cos chtěl, Mátoho z Prámu?

MÁTOHA plivne CHVALOVI do tváře. CHVAL jako dobrý šermíř uhne. Chvíli je ticho. Zabijáci čekají na pokyn svého pána.

Máš štěstí. Máš veliké štěstí, že ses netrefil.

MÁTOHA se vrhne na CHVALA, muži se hnuli, ale CHVAL zase vykřikne.

Já sám, řekl jsem! (*Zachytí Mátohovu ruku.*)

Chvíli oba brunátní, jak vynakládají všechnu sílu. I HŘBET se pohnul k novému pánovi s tázavým pohledem na své dva druhy. ZAJÍC ho pokynem hlavy stáhne zpátky, HŘBET pokrčí rameny a vrátí se. Mezitím CHVAL zvládl MÁTOHU a srazí ho na kolena. Hlídači se zase spokojeně stáhnou za CHVALOVA záda. MÁTOHA zůstal klečel, CHVAL stojí nad ním.

Tak. Chceš ještě něco? Na koni, nebo pěšky?

MÁTOHA (*zvolna se zvedá, potácí se směrem k hospodě, RYCHTÁŘ přiskočí, aby ho podepřel*): Já tě najdu, já tě najdu, Chvale z Drslavi, kdyby ses zakopal pod zem. Jednou tě najdu, až budeš bez těch svých zabijáků...

CHVAL: Já vím, co chceš říct...

MÁTOHA: A jestli se něco stane Bětě...

CHVAL: Mám jí vyřídit tvůj pozdrav a tvé požehnání?

MÁTOHA *neodpoví, už se jenom dívá. Bezmoc je krutý pocit.*

PERCHTA: Pojd', pane. Nech ho být.

MÁTOHA *se nechá odvést do hospody. Nastalo jakési obecné uvolnění, jen CHVAL Z DRSLAVI stojí ještě bez pohnutí a zavile.*

RYCHTÁŘ (*přece jenom se odhodlá*): Není to pěkné, pane z Drslavi. Není to pěkné, unášet děti.

CHVAL (*pokřiveně se usměje*): Je. Neřekl bys, rychtáři, ale je to docela hezké. (*Z ničeho nic se rozlítí.*) A co vy tady čumíte všichni? Co je tady k vidění?

Muži mizí v hospodě i za hospodou, snaží se nemizet moc rychle, aby zachovali aspoň důstojnost.

RYCHTÁŘ (*i on chce uchovat důstojnost svého úřadu*): To je pravda, co čumíte?

CHVAL: Ty mi vzkaž, kdyby přijeli kupci. Pošli jezdce na Drslav.

Scéna se vyprázdnila, zůstali jen HŘBET, ZAJÍC a SVATÝ. I RYCHTÁŘ mizí do hospody. CHVAL se oboří na trojici.

Co vy? Na vás to neplatí?

ZAJÍC postoupí kupředu, zabijáci pochopí, že tihle nejsou žádní venkované, a rozestavují se kolem. Zřejmě ovládají svoji práci.

ZAJÍC: Pane, chceme tě požádat o pomoc. O pomoc a o přístřeší.

CHVAL: Kdo jste? Vás jsem tu nikdy neviděl.

ZAJÍC: Jsem kanovník chrámu svaté Jenoféfy v Lutychu. Víím, že tak nevypadám, proto mi dovol krátké vysvětlení.

CHVAL: Na kanovníka opravdu nevypadáš. Dej pozor, aby tvůj příběh vyhlížel pravdivě.

ZAJÍC: Doprovázím na cestě z Jeruzaléma svého světícího biskupa. Už půldruhého roku jsme na cestách, a tak se nediv, že vypadám spíš jako rytíř než jako muž církve.

CHVAL: Já bych řekl, že vypadáš spíš jako žoldněř.

ZAJÍC: Prosté oblečení bylo podmínkou naší jeruzalémské pouti. Pokání si žádá skromnost.

CHVAL: Abych se přiznal, ničemu nerozumím. Kde máš svého biskupa? Biskup se mi hodí, biskupa bych na Drslavi potřeboval.

ZAJÍC (*ukazuje na SVATÉHO, představuje*): Světící biskup z Lutychu. Nedej se mýlit jeho hábitem františkána. Hned všechno vysvětlím.

SVATÝ volky nevolky postoupí kupředu a snaží se tvářit asi tak, jak se podle jeho soudu tváří biskupové.

Náš milostivý biskup byl totiž ďáblovým pokušením zapleten do osidel hříchu, zejména jedno z božích přikázání mu nebylo nikdy dost svaté. Myslím ono přikázání o manželce bližního svého. Měšťané města Lutychu byli pobouřeni a to samozřejmě nijak nesloužilo svaté církvi.

CHVAL: Jako žoldněř opravdu nemluviš.

ZAJÍC: Nikoli slupka rozhoduje o jádru, pane. Když tedy jednoho dne dokonce měšťané honili kněze biskupa po polích nepřilíš, abych tak řekl oblečeného...

SVATÝ se požehná.

... nerad o tom slyší, ale mám-li ti všechno objasnit, nemohu to smlčet...

SVATÝ se požehná a drmolí něco, co může vypadat jako modlitba.

... rozhodl kněz arcibiskup, že můj pán může smazat své hříchy jedině pokornou poutí k božímu hrobu – a to v prosté, františkánské kytlici, s jediným sluhou (*ukáže na HRĚBETA*) a se mnou, jenž měl ve jménu kapituly bdít nad správně vykonaným pokáním a případně cestou zabránit, kdyby snad kněz biskup znovu upadal do osidel chtíče. Musím říct, že mi svěřili nesnadný úkol...

SVATÝ (*už to nevydrží*): Nařídil jsem ti, abys pána z Drslavi poprosil o pohostinství, ne abys vyprávěl o mých hříších.

ZAJÍC: Musel jsem přece, kněže biskupe, vysvětlit, proč vypadáme, jak vypadáme.

SVATÝ: A já ti říkám, abys držel hubu. (*Usoudí, že to nebyl příliš biskupský výrok, a požehná ZAJÍCE křížem.*) Pane z Drslavi. Chtěl jsem sice zůstat celou cestu jen prostým františkánem, ale tady to hnízdo páchne zlodějnou. A konečně – jsme už na zpáteční cestě, bůh už jistě milostivě zapomněl mé hříchy a snad je zapomněli v Todi, snad bychom tedy mohli zas jednou přenocovat bez hemživého hmyzu a u lidí urozených. Poskytneš-li nám pohostinství, stihne tě vděčnost mé diecéze.

CHVAL: Jsi divný biskup.

SVATÝ (*velmi skromně*): Jsem kající se biskup. Takových je málo.

CHVAL: Dobrá, biskupa bych mohl potřebovat, třeba hříšného. Ale museli byste vyjet hned.

SVATÝ: Slib františkánské chudoby nám dovoluje být kdykoli připraven. (*Otočí se k HRĚBETOVÍ.*) Přiveď mi koně a hled', ať se na tom oslu zase neopožduješ!

ZAJÍC (*káravě*): Kněže biskupe! Podmínky pokání můžem snad porušit jedním noclehem, ale pokud jde o osla... (*Vysvětluje CHVALOVÍ.*) Kněz biskup měl do Jeruzaléma vjet na oslátku. Za ten čas je ovšem z něho statný osel.

SVATÝ: Dobře, dobře. Zapravíme jenom řád v hospodě a jedem.

CHVAL: Čekáme na vás. (*Odejde i se svými čtyřmi vrahouny.*)

HRĚBET (*křičí k hospodě*): Putykář! (*Počká, až zajde CHVAL, obrátí se ke svým dvěma druhům.*) Na cestě?

ZAJÍC: Samozřejmě.

SVATÝ: Jako v Bruggách, vždyť jsem ti to říkal.

ZAJÍC (*SVATÉMU důrazně*): A jsi biskup z Lutychu! Ne z Todi! Z Todi byl ten pražský a do Todi se z Jeruzaléma jede jinudy.

SVATÝ (*se dívá za CHVALEM a pak mávne rukou*): On to taky neví.

Vyšel PUTYKÁŘ, za ním PERCHTA a po chvíli i RYCHTÁŘ. Z druhé strany se objevila BEZKA se svými dvěma vědry.

ZAJÍC (*PUTYKÁŘOVÍ*): Zítra se vrátíme a zapravíme řád. A kdybychom se nevrátili, pomodli se za naše duše, krásná paní.

PUTYKÁŘ: A kdo potom zaplatí? Krmení pro koně...

SVATÝ: Potom by zaplatil pán Mátoha z Prámu. Jdem. (ZAJÍCOVI.)
Toho nahého na poli ti nezapomenu.

HŘBET: Já zas tobě toho osla.

PERCHTA: Pane!

ZAJÍC: Já?

PERCHTA: Ano. (*Popošla kupředu, stranou od ostatních, ZAJÍC ji následuje.*) Vrátiš se?

ZAJÍC: Vrátím.

PERCHTA: Vezmi mě s sebou a nevracej se. Chci odtud.

ZAJÍC (*po chvíli*): Skvělá myšlenka. K ránu, hned až se vrátím, si to proberem. Teď... (*Ukloní se, odchází ke kumpánům.*) Kde je tady vlastně stáj?

SVATÝ: Ty ses tam byl podívat, já ne. Jak jsou ustájení koně, jsi říkal.

Zašli.

RYCHTÁŘ (*PUTYKÁŘOVI*): Všiml sis? Co ty na to?

PUTYKÁŘ: Jak bych si nevšiml? To mám radost. Z takových hostů, co přijdou platit až zítra, mám vždycky velkou radost. A řekni jim něco, opasky se kudlami jenom ježí. (*Zajde do hospody.*)

Chvilí je ticho, BEZKA se svými vědry míří přes scénu. Postaví vědra vedle studně. Kdesi za hospodou se ozvala píšťalka se svou milostnou písní.

RYCHTÁŘ (PERCHTĚ): Co to mělo znamenat? Nemysli si, že jsem si nevšiml, jak poulíš oči na ty kníry.

PERCHTA: A co je tobě do toho?

RYCHTÁŘ (ustrne nad tou proradností): Něco snad přece, ne?

PERCHTA neodpoví, zahalí se do kožešiny, kterou má přehozenou přes ramena.

RYCHTÁŘ vztekle odejde. Zní píšťala... a pak do ní proniknou vrzavé zvuky koleček dřevěných koní a osla, nebo se možná kdesi nad zídou objeví dvě koňské hlavy a jedna oslí a naši tři muži si hvízdají žoldnéřskou.

BEZKA (spíš pro sebe): Odjíždějí...

CHVAL (zařve za scénou): Korouhev!

Ozve se – možná že v hudbě – dupot početné odjíždějící roty, dřevěný zvuk nebo pískání žoldnéřů v něm zmizí. Dusot se vzdaluje a zní jen tichá píšťala.

PERCHTA: Bude sněžit. Sníh všecko zakryje.

BEZKA: Snad ani není žádná Akvitánie.

PERCHTA: Cože? (*Zeptala se jen tak, bezmyšlenkovitě, ani nečeká odpověď a ta taky nepřijde. PERCHTA se vrací do hospody, ještě se zastaví.*) Poslyš, tam za tím velkým habrem má doupě jezec. Bude ho potřebí vykourit. Slyšíš?

BEZKA (*sklopí hlavu*): Ano.

Opona.

A i když jsem napsal „opona“, abych se přihlásil spíš k té ztichlé a komornější verzi, umím si docela dobře představit, že režisér dá náhle uhodit do bubnů a že jevišťe rázem zaplaví horda „jízdy“ v burnusech a chalátech, na bidlech koňské hlavy, ale i nějaká ta velbloudí. Přijeli arabští kupci. Žoldněřská píseň – líbilo by se mi, kdyby její hudební motiv byl schopen přeměny jak v milostnou píseň, tak i později v královské fanfáry, kdyby prostě hudba byla „z jednoho kusu“ – zkrátka žoldněřská píseň přijme orientální motivy, celé jevišťe v pohybu, až náhle se tanečníci zastaví v přesné formaci a všichni zpívají:

Od končin za Rýnem řekou
po turecká ležení
pomalu náklad svůj vlekou
kupecká spřežení.

A zase se jevišťe zahemží, na střeše hospody se zvedl došek, objevil se tam STAŘÍK a řve „Vivat Arabia“, možná že tančí i hospoda, a snad

se dokonce najde i tak bláznivý režisér, že za všeobecného rumrajchu nechá někde na rampě vynořit se drobného muže s jezevčí hlavou na tyči, jenž do náhlého ticha uzavře prvou část příběhu zoufalým výkřikem: „Prosím o klid! Jezevci mají právo na zimní spánek!“ A pak už opravdu nezbude než opona.

2

Věžní místnost na Mátohově tvrzi, na Prámu. Kamení a zima. Vchází STAŘÍK, zvaný Psí noha, za ním ZAJÍC, SVATÝ a HŘBET, vláčející přes rameno neforemný balík v plachtě.

Takový úvod druhé části zajisté postačí, aby zvolil-li režisér verzi s tančícími Araby, nebo dokonce s jezevcem, pak by druhá část měla začínat lesem – povšimneme si, že les by mohl snadno hrát úlohu opony – hudbou a vpádem čtyřiceti jezdců CHVALA Z DRSLAVI, kteří, na rozdíl od arabského hemžení jsou přesným útvarem a „přejížďejí“ scénu ve shodném rytmu koňských hlav (možná že opatřených praporcem, takže bidla jsou zároveň kopí i koně), snad se i na okamžik zastaví a zaječí svůj refrén:

Doufají jelen i s laní,
že je snad zachrání les,
loví však náš pán a paní,
každý z nás jéějich pes.

Tanec a jízda se zrychlily, naši tři muži s CHVALEM Z DRSLAVI se například pouhým dřepnutím (v každém případě co nejjednodušeji) vydělili ze skupiny, „jízda“ opouští jeviště, SVATÝ řekne: „Vždyť jsem říkal, jako v Bruggách,“ ti tři si naloží zabaleného CHVALA na ramena a obejdou dekoraci, aby mohli už bez koní a osla vejít do věžní místnosti, kterou zvolna, za tichounké hudby, odhalují opony lesa.

STAŘÍK: Tady. Sem ho složte. Neudělá nic, nic neudělá?

HŘBET (*složí balík nemilosrdně na zem*): Co by měl udělat? Fuj. Ten se pronese. (*Usedl na židličku u hrubě stlučeného stolu.*)

ZAJÍC: Stárneš. Byla doba, kdys unesl tři.

HŘBET: Stárnu. Zas jedny Vánoce. Už jsme měli být v Trenčíně.

SVATÝ: Měli jsme být ve Flandřích.

ZAJÍC: Co je ti?

SVATÝ: Nic.

STAŘÍK: Co? Co jste říkali?

ZAJÍC: Nic. (*Ukazuje na SVATÉHO.*) Říkal, že nic.

STAŘÍK: Aha.

HŘBET (*huláká ke STAŘÍKOVI*): Co ty tu vlastně děláš?

STAŘÍK: Hlídám. Hlídám tvrz, tvrz hlídám. Měl jsem na vás počkat, jestli přijdete.

ZAJÍC: A kde je pan Mátoha?

STAŘÍK: Vrábí se. Máte tu na něho počkat.

ZAJÍC: To bych prosil. Dluží nám žold.

HŘBET: A kam vůbec jel? Takhle v noci?

ZAJÍC: Jakou my už máme smůlu, tak něco podniká na vlastní pěst, oni ho chytanou a odvečou na Drslav.

HŘBET: Bylo by nám to podobné. Odvedeme dílo a toho, kdo má zaplatit, nám mezitím zajmou nebo zabijou.

SVATÝ: Nestraš. Co sis to vzpomněl?

STAŘÍK: Cože?

ZAJÍC: Nic. Ty jdi hlídat, jestli někdo nejde. Možná nás honí celá rota z Drslavi.

SVATÝ: Stopu nenašli, to se vsadím. Povedlo se to přesně jako v Bruggách. A ke všemu sněží.

ZAJÍC: Jenomže oni nepotřebují stopu. Unesli holku z Prámu, třeba jim napadne, kde hledat pána. (*Zařve na STAŘÍKA.*) Co tu děláš? Jdi hlídat, možná že nás oblehnou Drslavici.

STAŘÍK: To já jdu, já jdu. Pan Mátoha tu bude za chvíli.

HŘBET: Jak to víš?

STAŘÍK: Co?

ZAJÍC (*mávně rukou*): Jdi, prosím tě, radši jdi.

STARŮK odejde.

SVATÝ (*nad balíkem*): Nějak se nehýbe. Nevzals ho trochu moc?

HŘBET (*dotčeně*): Na to já mám cit.

SVATÝ: Za mrtvého nám nikdo nic nedá. A já mám dostat koně.

Rozvazují uzly na balíku.

Opatrně, je to moje cingulum.

Zabalen je samozřejmě CHVAL Z DRSLAVI. Zatím nejeví známky života.

HŘBET: Ten se probere.

SVATÝ (*fackuje CHVALA po tvářích, zatím bezvýsledně*): No – moc mu do mrtvol nechybí.

HŘBET: Ani bouli nebude mít. A když, tak malou. Něco k snědku by tu někde nebylo?

ZAJÍC: Když není nic k jídlu, je nejlepší si zdřímnout. (*SVATÉMU.*)
Budeš hlídat?

SVATÝ: Hm.

ZAJÍC: Co je ti?

SVATÝ: Co by bylo?

ZAJÍC: Jsi nějak moc málomluvný. Jindy bys měl tisíc řečí, jak nebyť tebe, nikdy bychom ho nedostali.

SVATÝ: A to je taky pravda.

ZAJÍC: Že o té pravdě nadržíš kázání, to mi jaksi chybí.

SVATÝ (*po chvíli*): Pustil jsem Mojžíše.

ZAJÍC: Co?!

I HRĚBET se po SVATÉM prudce otočil.

SVATÝ: Pustil jsem osla, no! Však dostanu koně.

ZAJÍC (*se posadí, chvíli není mocen slova*): A kdo ještě včera říkal, že konečně budeme mít nákladní zvíře? Kdo to včera vypočítával, jak bude tu kořist od machometánů kam naložit a co všechno Mojžíš unese?

SVATÝ: A já jsem ho pustil. Ať si jde. Mojžíš není osel na vláčení vašich smrdutých pytlů! Pod Milánem mě vynesl z bitvy, když mi ze zad trčel šíp. A vy byste z něho udělali pitomého nákladního osla.

ZAJÍC (*s citem, ale přec i on je jaksi protismyslně dojat*): Ty jsi přece, Svatý, takový blbec...

HŘBET: Venku sněží. Jak si najde potravu? Už dávno odvykl být na svobodě.

SVATÝ: Osel se neztratí – a Mojžíš zvlášt' ne. Zašeptal jsem mu do toho dlouhého ucha „Pozor na vlky“ – a plác jsem ho po zadku. Divil se... myslím, že se divil.

ZAJÍC: A ty se budeš divit, až nedostaneš toho koně.

SVATÝ: Jak to?!

ZAJÍC: Ještě ho nemáš.

SVATÝ: Ale mám tady toho. (*Kývne k ležícímu CHVALOVI.*) A ten Mátoha vypadal solidně.

CHVAL projevuje známky života.

Už se, se mi zdá, budí.

Tři ŽOLDNĚŘI se shromáždí nad CHVALEM, který usedne, a chvíli tupě potřásá hlavou.

CHVAL: Kde to jsem?

ZAJÍC: Na Prámu. Tvrz Prám. Co se odtud kradou děti.

CHVAL (*uvědomí si své spoutané ruce; zdá se, že si od jisté chvíle nic nepamatuje*): Tebe chytili taky, biskupe?

SVATÝ: Taky. Má diecéze jim to nikdy neodpustí, třeba jsem jenom světící biskup, nikoli ordinář.

CHVAL (*se těžce zvedá na kolena*): Jak to dokázali? Co moji lidé?

SVATÝ: V pravou chvíli na pravém místě pěkně takhle jílcem do hlavy...

CHVAL: Kde je Běta? Bětu mají taky?

SVATÝ: Jestli ještě ne, tak už brzo. To mi, Zajíc, připomíná... posloucháš mě?

ZAJÍC: Někdo jede?

SVATÝ: Stařík snad hlídá, ne? To mi, Zajíc, připomíná, že je v tom ženská a je jí sedmnáct. Jestli až ji uvidíme, zas vypouliš oči a začneš ječet, že takový paví chvost řas jsi ještě neviděl...

STAŘÍK (*se žene do místnosti*): Jede. Pan Mátoha už jede! (*Spatří CHVALA.*) Aha! Všiváku! (*Dodatečně se lekne.*) Je svázaný?

SVATÝ: Buď klidný.

STAŘÍK: Co?

ZAJÍC: Jdi otvírat vrata!

STAŘÍK odbíhá.

CHVAL se rozhlíží po trojici, ZAJÍC, SVATÝ i HŘBET se jenom šklíbí.

SVATÝ: Nesmíš tak věřit biskupům. Biskupové jsou všelijací. Například augšpurský... já bych ti mohl vyprávět.

CHVAL (tiše, jenom pro sebe): Vy svině.

ZAJÍC: Dcery okolním zemanům nekradem.

Byl slyšet hluk těžkých vrat či padacího mostu, pak hudební dusot mnoha kopyt. A snad je i vidět „příjezd“ pana MÁTOHY s taneční rotou, tentokrát je to známá vesnická chasa od hospody, jen vypadá značně míň mírumilovně. Rád bych při té příležitosti poznamenal, že ať sáhne režisér s výtvarníkem k jakémukoli řešení, věžní místnost, ve které se příběh odehrává, by měla být co nejbliž divákům. Její odsunutí do hloubi jeviště by snad prospělo choreografovi, ale pak už nikomu. Ostatně vraťme se k oné „skromné“ verzi.

HŘBET (u okna): Ten jede s celou rotou.

SVATÝ (se mu dívá přes rameno): A pěkní zabijáci. Kde se to tu bere?

ZAJÍC: Nevěřil, že něco dokážem, tak si najal jinou rotu.

SVATÝ: A já jsem říkal, že my se vyplatíme. To ne! Vyhazuje zbytečně peníze.

CHVAL: Dám vám deset hřiven stříbra, když mě odtud dostanete.

Nikdo neodpovídá.

Slyšíte? (*CHVAL chápe, že jde o každou vteřinu, bojuje zoufale.*)
Tolik peněz jste v životě neviděli!

SVATÝ: A taky neuvidíme.

CHVAL: Měl jsem říct míň. Deseti hřivnám vy nevěříte. A já je mám! Na Drslavi je dostanete ještě dnes! Vám to přece může být jedno! Sloužíte tomu, kdo dá víc, tak dobře, já dám víc!

HŘBET (*tiše, důstojně, takřka s pohrdáním*): Pane. My jsme žoldnéři. A slušný žoldněř se nedává najímat na obě strany.

SVATÝ: Ne, že by takoví nebyli. Jsou.

CHVAL: Víte vy, do čeho se tu pletete?!

MÁTOHA (*halasí ještě někde venku, pln nadšení*): Ne! To není možné! (*Vtrhne dovnitř, chvíli hledí jako fascinován na spoutaného CHVALA.*) To není možné.

SVATÝ: Pro nás a pro Ducha svatého není nic nemožného. Vidím, žes nám nedůvěřoval. Nedůvěřovat biskupovi z Lutychu se nesluší.

MÁTOHA (*nevšímá si ŽOLDNĚŘŮ, hledí pořád na CHVALA; ve dveřích se nakupila šklebící se banda rozježených chlapů; velice tiše*): Klekni.

CHVAL nereaguje.

Řekl jsem klekni.

CHVAL skutečně zvolna kleká.

Kde je Běta?

CHVAL: V bezpečí před tebou.

MÁTOHA (*kopne do klečícího; pak se obrátí k chlapům*): Zvedněte ho na ten sloup. A košili dolů! A býkovec!

Chlapi se vrhli na CHVALA, zvednou mu ruce a připoutávají je vysoko na jeden ze sloupů, podpírajících strop. Škubou mu ze zad halenu, MÁTOHA si ještě pořád nevšímá žoldnéřské trojice.

Tak tak. A nečumte tu všichni, taky někdo na věž hlídat. Znamení přijde co nevidět a ještě počítám, že se nám do toho zapletou Drslavici.

SVATÝ: Jaké znamení?

MÁTOHA: To už se vás netýká. Kde je ten býkovec? (*Jeden z mužů mu býkovec opravdu podal. MÁTOHA se otočí k CHVALOVI.*) Říkal jsem ti – jednou se potkáme bez tvých zabijáků.

CHVAL: Opatřil sis svoje.

MÁTOHA: Tak tak. A odvedli dobrou práci. Ještě chceš něco říct?

SVATÝ: Netluč do něj.

MÁTOHA: Co?

SVATÝ: Třískat do svázaného se nemá, není to pěkné.

MÁTOHA: Jenom si tak popovídáme.

ZAJÍC: Slovo sem, slovo tam a je po něm. Mrtvého nevyměníš.

MÁTOHA: Co je ti do toho.

HŘBET: My jsme ho sem dostali.

ZAJÍC: Tys chtěl dceru.

MÁTOHA: Je vám ho líto?

Ti tři stojí dost rozpačitě, za MÁTOHOU se naopak formuje skupinka zabíjáků. Některé jsme poznali už v hospodě, ale to už nevypadají jako vesnická chasa, mnozí mají pancíř a všichni zbraň. CHVAL je sklesle opřen o svůj sloup, MÁTOHA se po něm ohlédne.

Co vy víte o našich účtech? Byli jste u toho, když hořela stoda a na celou zimu zbýval jenom hlad a vztek?

CHVAL: Seníky na Drslavi hořely předtím.

MÁTOHA: Ty drž hubu. (Obrátí se zas k trojici.) Víte, co je to přísaha nad hrobem mrtvého? A nebyl jeden, ten mrtvý.

CHVAL: Taky na Drslavi se kopaly hroby.

MÁTOHA (si ho nevšímá): Co vy víte, jak se rodí nenávist.

SVATÝ (*se podrbe na hlavě, celkem všichni tři musí uznat, že toho vědí moc málo – a tak SVATÝ rozřeší situaci*): No dobře, my jenom... že přes hlavu už dostal. A vůbec – co kdybychom vyrovnali náš účet? Lidi už máš, tak nepotřebuješ...

MÁTOHA (*konstatuje posmutněle*): Je jim ho líto.

SVATÝ: My se na to neradi díváme. Kdybys chtěl vědět proč, musel bych ti ukázat svůj hřbet. Býkovec já nerad vidím.

ZAJÍC: Zaplat' – a my jedem.

MÁTOHA: Dobře – jak chcete. (*Míří k truhle v rohu.*) Kam půjdete? Jsou Vánoce...

HŘBET: O kus dál budou taky.

MÁTOHA: Co když vás chytí? Můžete se spolehnout, že už vás Drslavici hledají.

SVATÝ: Třeba se připojíme k těm kupcům, jestli tudy opravdu pojedou.

MÁTOHA: Nejde o lidi, jde o Bětu. (*Venku se ozve hlas: „Jedou!“ MÁTOHA přiskočí k oknu a zařve na nádvoří.*) Znamení?

HLAS ZVENČÍ: Jezdci před hradbou!

STAŘÍK (*vběhne do místnosti*): Vypadá to na Drslavice, na Drslavice to vypadá. V tom sněhu jako by jich bylo víc!

MÁTOHA (ŽOLDNĚŘŮM): Teď už se ven ani nedostanete. (Kývne k CHVALOVI.) Tohohle hodte do sklepa.

Muži jeho roty odvláčou CHVALA.

SVATÝ: Počkat. Obléhání nebylo v úmluvě. Dvacet grošů navíc.

MÁTOHA (*se zastaví ve dveřích*): Dal bych. Ale teď už jde o vaši kůži. Kromě svého pána hledají taky vás. A za bránění vlastní kůže vás nebudu platit. (*Odešel, nečekal na odpověď.*)

SVATÝ: Má zásady.

ZAJÍC: Má pravdu.

HŘBET: Lezem na hradby?

ZAJÍC: Času dost. Budou vyjednávat.

SVATÝ: Mně se to přestává líbit. Berme koně a peníze a odtud.

ZAJÍC: Co se ti nelíbí?

SVATÝ: Moc věcí. Ta rota. Ti opancéřovaní jelimani, co mají tak po ruce býkovec. Kde byl dnes v noci? Na jaké čeká znamení?

Chvilka ticha.

ZAJÍC: To nevíš.

SVATÝ: To nevím. Ale chtěl platit, a když jsme řekli, že se dáme najmout ke kupcům, hned toho nechal.

HŘBET: A tak člověka napadá, kdo vlastně v téhle krajině ty kupce přepadává?

ZAJÍC: Ty nevíš.

SVATÝ (*uvede silný argument*): My se vždycky dáme najmout na tu špatnou stranu.

Ostatní o tom zachmuřeně uvažují. Pak ZAJÍC rozhodne.

ZAJÍC: Ukradli mu dítě. A to je svinstvo, kdyby on sám byl, kdo chtěl.

MÁTOHA (*kdesi za scénou – a možná, dovolí-li to velikost jeviště, že je na soustavě přístupových plošin a ochozů nad scénou i vidět*): Váš pán je tady, ano, ráčil mě poctit návštěvou. Otevřem vrata pro jediného jezdce! Jestli se vás pokusí prodrat víc, má váš pán kudlu v zádech. Jeden jezdec k jednání – a rychle!

SVATÝ: Berme koně a peníze – a odtud. Nebo se zas do něčeho zapletem.

ZAJÍC: Jenomže bych se nerad dostal do rukou Drslavicům. Kdyby mně někdo ukradl pána, tak bych na něho měl pěknou žízeň.

SVATÝ: To se sfoukne. Jako v té vsi u Turína.

MÁTOHA (už kdesi blízko): Hned za ním zavřít vrata a moc se neukazovat. Psí noha ho přivede sem. (Zní zvuk vrat, zvedaných na řetězech. MÁTOHA vejde do místnosti.) Vy jste tu ještě?

SVATÝ: Kde bychom jako měli být? My jsme totiž ještě nebrali.

MÁTOHA (vyhlíží z okna, je netrpělivý, nedočkavý; zazněl dusot kopyt jednoho koně a vrata se už zřejmě zas zavírají; pokud jsme viděli rotu, uvidíme jistě příjíždět i toho jediného jezdce, jen se v tomto případě patrně musí šetřit stylizací! – MÁTOHA se obrátí k trojici): Co čumíte? Nemáte nikde nic na práci? Můžete sedlat, Drslavici se ztratí co nevidět.

SVATÝ: My čekáme na peníze.

MÁTOHA: Hrom do vás. (Přistupuje k truhle, hrabe v zářadří, aby našel klíč, zámek je bytelný. Ale to už se ozval hluk za dveřmi – patrně se k nim stoupá po schodech.)

STAŘÍK (za scénou): Tudy... tudy račte...

Ozval se hlas: „Já to tu znám“ a MÁTOHA nechal otevírání truhly a nappjatě hledí ke dveřím. Vchází štíhlý jezdec, za ním STAŘÍK.

MÁTOHA: Tak přece. Myslel jsem si, že přijdeš.

Jezdec spustí kápí, dlouhé, plavé vlasy se rozlétnou.

BĚTA: Přišla jsem. Propusť Chvala.

MÁTOHA (*tiše*): Čubko.

BĚTA: Propuť Chvala. Tady mě máš a sežer si mě, ale propuť Chvala!

MÁTOHA: Jsi po mámě, už je to tak. A já jsem si myslel, že z tebe vychovám chlapa.

BĚTA: Přišla jsem, co ještě chceš?

MÁTOHA: Tohle! (*Uhodí BĚTU, která klesne na kolena.*)

ZAJÍC pokročí kupředu, HŘBET ho zastaví.

STAŘÍK (*se chechtá ve dveřích*): He he. Ony by si ženské dneska dělaly, co chtěly, co chtěly, by si dělaly.

MÁTOHA: Ty drž hubu.

BĚTA (*zřejmě je rozhodnuta všechno protrpět a vede ji jediná myšlenka*): Propuť Chvala. Když ho pustíš, slíbím ti, že se nehnu z Prámu. Slíbím ti, co chceš, ale propuť Chvala z Drslavi!

MÁTOHA: Nejdřív musíme propustit tu tvoji hordu před hradbou. Pojd', pošleme je hezky domů, každý přece patří domů, jsou Vánoce. (*Zvedá BĚTU za vlasy.*) Jenom pojd', pak se třeba podíváme na tvého Chvala. (*Vyvádí BĚTU surově z místnosti. K ŽOLDNĚŘŮM.*) Je mi moc líto, že mám na vás málo času...

Vyšli, *STARĚK* zmizel s nimi, trojice osaměla. Dlouhou chvíli mlčí, jen pokašlávají a rozpačitě popotahují nosem. *ZAJÍC* bezcílně bloumá místností.

SVATÝ (se vztekle pitvoří po *ZAJÍCOVI*): Ukradli mu dítě a to je svinstvo, kdyby byl, kdo chtěl.

ZAJÍC (se pitvoří po *SVATÉM*): Je teď moc lehké dělat vám správce pokladu...

MÁTOHA (za scénou; v případě, že by mohl být na kusu ochozu vidět, měla by s ním být i *BĚTA*, kterou ještě pořád drží za vlasy): Otočte koně, nebo Chval z Drslavi visí z okna místo korouhve. Bavil se den s mojí dcerou, teď mám zas právo pobavit se já s ním. Zítra se vám vrátí. (*BĚTĚ.*) No tak! Ty neřekneš nic?

BĚTA: Jedte domů! Poslechněte. Chval se vrátí!

Ti tři dole pochmurně naslouchají vzdálenému a mizícímu zvuku kopyt.

SVATÝ (sám je nad tím udiven): Že u nás je to vždycky ale tak neomylné! Vévoda z Berry, augšpurský biskup, ten rychtář v Esslingenu... Jak je někde nějaký lotr, už jsme my u něho v žoldu.

HŘBET (pochmurně): Třeba je moc lotrů...

SVATÝ se k něčemu odhodlává, ale *ZAJÍC* na něj výhružně pohlédne.

ZAJÍC: Jenom teď neříkej, že jsme měli jet radši do Flander! (SVATÝ to asi opravdu chtěl říct, teď jenom pokrčí rameny. ZAJÍC se sebral, energicky pošine opasek, ale jeho slova už tak energicky nezní.) Koneckonců, co se stalo? Svoje jsme udělali... dcera je doma...

SVATÝ (*taky si není moc jist*): A otec... má svoje práva, že ano? Desatero přikázání...

HŘBET: Nech toho.

SVATÝ *přikývne a nechá toho.*

ZAJÍC: Jenomže toho Drslavice on zabije.

SVATÝ (*nerad přikyvuje*): Uražený otec... když mu vzali dceru... Zase mi řekněte, kde ta putykářka vzala bobří přehoz?

ZAJÍC: Co sem pleteš Perchtu?

SVATÝ: Já sem nepletu Perchtu, já sem pletu bobří přehoz. To byl bobr, co si vzala přes ramena, když jsi začal se svými pavími chvosty. A kde vzala bobra?

ZAJÍC: Tady je kolem bobrů...

SVATÝ (*pohrdavě*): Ano. Už jsi někdy chytil bobra? A putykář snad vydělával kůže a ten rychtářův blbec jim to šil! Říkám vám, že je to kradená kožišina a že Hřbet má s tou zlodějnou pravdu.

ZAJÍC: To se jenom dohaduješ.

SVATÝ: Já jsem se díval na kožešinu, ty pod kožešinu, to je mezi námi rozdíl.

HŘBET (*rozhodne spor*): Nemůžem nic dokázat. Najal nás Mátoha z Prámu.

SVATÝ (*po chvíli, rád, že našel východisko*): Ale ještě nezaplatil.

Všichni ten důvod uznávají, takže si zase sednou a zdá se, že usilovně přemýšlejí.

HŘBET (*nikterak nadšen tím, co vymyslel*): Lupiči nejsou naše věc. To ať se stará rychtář a král.

ZAJÍC: Taky... pořádný žoldněř se nebouří. Najali ho – slouží.

SVATÝ: To je pravda.

HŘBET (*pohřebně*): Nemění pána jako rukavici.

SVATÝ: To je taky pravda. (*Pravda je nikam nepřivedla, takže chvíli všichni sklesle sedí, až se SVATÝ rozčílí a postaví se.*) Měli jsme jet radši do Flander!

HŘBET: Hm...

ZAJÍC: Hm...

SVATÝ: Teď přikyvujete! Teď!!

HŘBET (*se zvedne*): Tak mu pojdte dát přes hubu. Nebo tu holku umlátí, o tom z Drslavi nemluvě.

I ostatní dva se ulehčeně zvedli, atmosféra se vyjasnila.

ZAJÍC: Ale za co?

HŘBET: Jak – za co?

ZAJÍC: Za co mu dáme přes hubu? Pořádný žoldněř se nebouří. A on vlastně nic neprovedl.

SVATÝ (*má nápad*): Řeknem si o žold. On nám dá míň – a hned bude vidět, že je darebák.

ZAJÍC: A když zaplatí?

SVATÝ (*triumfuje*): Už nám někdy někdo zaplatil do penízku?

HŘBET: To je pravda. Jdem.

SVATÝ: Počkat. Musím dostat koně, pustil jsem Mojžíše.

ZAJÍC: To byl taky rozum! Zahodíš dýku, když máš naději na novou?

SVATÝ: Já jsem nezahodil dýku, já jsem pustil osla! Zkrátka – dceru má, Chvala z Drslavi ať pustí. My jsme ho sem dostali, mu-

síme ho zas dostat ven. A slevíme mu na koně. Aby neřek...
Ačkoli nevím, proč vlastně slevujem?

MÁTOHA (*vejde, ti tři se bděle otočí a stojí bez hnutí, jako by byli připraveni k boji*): Co je? Aha, vy čekáte na žold. (*Jde k truhlici, odemyká.*) Nejste levní, ale zasloužili jste si to. Půldruhé kopy grošů jsme řekli. Tady jsou.

Ti tři na sebe nedůvěřivě pohlédnou. Tohle se jim asi ještě nestalo a teď se to ani nehodí do krámu.

SVATÝ (*zachraňuje situaci*): A koně.

MÁTOHA: Hýta vám ho ve stáji vydá. Nechcete u mě zůstat v žoldu? Platím líp než mnozí vévodové. (*Venku se ozval hluk, vytahují se tam zas vrata na řetězech. MÁTOHA křičí z úzkého, střílnovitého okna.*) Co je?

STARŠÍK: Rychtář jede, jede rychtář! Už je to tady. (*Vrazil dovnitř a hned zase zmizí.*)

MÁTOHA: Má rota osedláno?

STARŠÍK už zmizel. Možná že vidíme „přijíždět“ RYCHTÁŘE. MÁTOHA se obrátí ke třem ŽOLDNĚŘŮM.

Nemám teď čas, ale kdybyste chtěli...

SVATÝ (*zasouvá váčky pod suknicí*): Počkat. Tohle je za dceru. Ale my jsme sem dostali dva. Chval z Drslaviců je náš.

MÁTOHA (hledí na ně s úsměvem, trochu pohrdavým): Aha. Dobře. (Ještě jednou jde do truhly a vytáhne další váček.) Tady je za Drslavice.

SVATÝ (hledí na váček lítostivě): Hm. To my nechcem.

ZAJÍC: Chtěl jsi dceru, máš dceru. Drslavic je náš.

MÁTOHA: Počítáte s výkupným? Víc nedostanete ani na Drslavi.

ZAJÍC: Nepočítáme s ničím. Chceme toho muže.

MÁTOHA zpozorněl, udiveně si je prohlíží.

RYCHTÁŘ (vejde): Jedou. Ten pitomec na kopci má nejspíš mokré dříví, že nedává znamení. Za hodinu můžou být u Modré rokle. Tihle jdou s námi?

MÁTOHA: Možná. Má rota osedláno?

RYCHTÁŘ: Dohlédnu. (Zmizí.)

MÁTOHA: Nemám teď na vás čas. Jestli chcete zůstat v dobrém žoldu, můžete tu na mě počkat. (Utahuje opasek s mečem.)

ZAJÍC: Co máš s Modrou roklí?

SVATÝ: Ale to jde, to jde. My tady počkáme, až se vrátí.

MÁTOHA: Jestli si myslíte, že mi ujedete s Drslavicem, tak se pletete. Toho беру s sebou.

SVATÝ: Aha. V tom případě to ovšem nejde.

HŘBET: Kam?

MÁTOHA: Co kam?

HŘBET: Kam s sebou bereš Drslavice?

ZAJÍC: A co máš s Modrou roklí?

HŘBET se postavil ke dveřím, ZAJÍC stojí neochvějně přímo proti MÁTOHOVI, SVATÝ, jehož plán byl tak hanebně prohlédnut, se šine před okno. MÁTOHA se po nich rozhlédne a pochopí, že jednání nebude snadné.

MÁTOHA: Nejste trochu směšní? Stačí křiknout...

HŘBET: Zkus to.

ZAJÍC: Co máš s Modrou roklí?

MÁTOHA (*se nijak nezalekne*): Ještě jste nepochopili? Pojdte s námi, máte-li odvalu. Jestli ne – dostali jste žold a jedte ke všem čertům. (*Dívá se po zachmuřených, nic neříkajících tvářích, zatím byl klidný, ale najednou se rozkřikne. Je vidět, že je zvyklý poroučet.*) Já jsem váš pán! Já jsem vás najal a taky zaplatil! Já určuji, co budete dělat!

ZAJÍC (*SVATĚMU*): Vracej!

SVATÝ (*bez nadšení vyhrnuje suknicí a sází zpátky váčky grošíků; špitne si jen tak pro sebe*): Měli jsme jet radši do Flander...

MÁTOHA: Ach tak. Poctivci, co? Tři spravedliví. K vám byl život spravedlivý?!

ZAJÍC: Naříd', ať nám vydají Drslavice.

SVATÝ: A koně.

ZAJÍC: A koně.

STAŘÍK (*vtrhne dovnitř, ŽOLDNĚŘI reagují bleskově, i když co nej-
úspornějšími pohyby, STAŘÍK zatím nic divného nezpozoroval*):
Je osedláno, osedláno je. Jestli ti noví prý jedou s námi, tak
honem sedlat.

HŘBET (*s dýkou na STAŘÍKOVĚ břicho*): Jenom klid, Psí noho, je
osedláno.

STAŘÍK: Cože?

HŘBET: Nic, postav se ke zdi.

ZAJÍC (*zařve*): Ke zdi!

STAŘÍK (*se staví ke zdi*): Co je? Vy jste tu hráli kostky?

ZAJÍC (MÁTOHOVI): Dceru máš doma, koně jsme si zasloužili.
Kupce necháš na pokoji a my necháme na pokoji tebe. Co tu
bylo předtím, do toho nám nic není.

MÁTOHA: Vy psi! Psi! Co jste?! Děvky, které si může najmout
kdokoli!

ZAJÍC (velmi ostře): Kdokoli ne!

SVATÝ: To ne.

MÁTOHA: Teď vás tedy najali kupci. Machometáni. V machome-
tánských službách, co?

SVATÝ: Nikdo nás nenajal a Arabové nejsou machometáni.

MÁTOHA: A co tedy jsou? Proč jedete do Uher? Tady máte macho-
metány na dosah ruky! Tak chcete s nimi bojovat, nebo ne?
Jste křesťané, nebo je vám jedno, kdo je kdo?

SVATÝ: Arab a machometán je rozdíl, to mi neříkejte!

MÁTOHA: Poslyšte... mám s kupci svoje účty. S jednou kupeckou
karavanou mi před patnácti léty utekla žena. A dcera čubka
je po ní. Mám u kupců svoje pohledávky - a taky si je vybí-
rám. Za křížek na čelo - a teď už ani to ne, nezaslouží si ani
kříž. Já nekradu, rozumíte?! Já se mstím!

ZAJÍC: Já se jí nedivím.

MÁTOHA: Komu?

ZAJÍC: Tvé ženě, že utekla, já bych s tebou taky nevydržel.

MÁTOHA se náhle vrhne na ZAJÍCE. V tomhle se ŽOLDNĚŘI vyznají, likvidují ten pokus o vzpouru zkušenou rukou. ZAJÍC s nožem hlídá STAŘÍKA.

Cingulum!

SVATÝ nespouští oči ze STAŘÍKA a háže svým přátelům svůj provaz, který má kolem opasku. Všecko jde rychle. HŘBET se ZAJÍCEM přivázali MÁTOHU k sloupu uprostřed.

STAŘÍK: My nejsme machometáni! Já jsem rychtářův pomocník.

ZAJÍC (dýku u MÁTOHOVA krku): Kde jsou ti dva? Žold jsme vrátili, nenechám ti tady ani dceru. Tobě ne. Dostali jsme je dovnitř, dostanem je zase ven. Tak mluv!

MÁTOHA: Bodni. No tak bodni, jestli si myslíš, že ti to řeknu.

ZAJÍC (HŘBETOVI): Jdi se po nich podívat.

*HŘBET kývne, odchází do hloubi tvrze vedlejším vchodem, jímž od-
vlekli DRSLAVICE.*

Vem si sekeru.

HŘBET: Já radši nalehko.

ZAJÍC: Možná je zamkl, má tu zámky. Dýkou dveře nevyrazíš.

HŘBET: I bez dýky. (Zmizí.)

RYCHTÁŘ (za scénou): Tak co je? Máte tam ženskou nebo co?

STAŘÍK (zaječí): Nechod' sem!

SVATÝ k němu přiskočí, STAŘÍK si zacpal uši a čeká smrt.

RYCHTÁŘ (vejde): Co se děje? S takovou je zmeškáme.

ZAJÍC: S takovou je zmeškáte. Shod' ten opasek. (*RYCHTÁŘ shazuje opasek, ZAJÍC jej odkopne.*) A postav se támhle. (*Sune RYCHTÁŘE vedle STAŘÍKA. RYCHTÁŘ je z toho jelen.*)

SVATÝ: Nějak nás přibývá.

MÁTOHA: A bude pořád víc. Myslíte, že těch deset chlapů na nádvoří na nás zapomene? Jak se chcete dostat ven?

ZAJÍC: Nestarej se.

RYCHTÁŘ: O co jde? My musíme k Modré rokli.

ZAJÍC: My ne.

MÁTOHA: Jste tak bohatí, že si to můžete dovolit? Modrá rokle má být poslední dílo. Královský hejtman se začíná zajímat o tuhle cestu. Najde mrtvou machometánskou karavanu – a u ní Drslavice s arabskou dýkou v srdci. Budou mít viníka, královské vojsko zapálí a smete Drslav. Rychtář dostane více pomocníků, aby se to už nikdy nemohlo opakovat. A bude tu klidný kraj. Nemáte už dost toho tlučení po světě? Pomocníci rychtáře v klidném kraji. Co tomu říkáte?

ZAJÍC: Jenom by mě zajímalo, kdo vrazí Chvalovi z Drslavi tu arabskou dýku do srdce?

MÁTOHA: Vy ne. Na to jste moc útlocitní žoldněři.

ZAJÍC: A ty jsi pěkná svině.

MÁTOHA: Takže se to rozhodlo.

ZAJÍC: Co?

MÁTOHA: Že odtud nesmíte odejít živí.

SVATÝ: Ten chlap má ale vtip, co? Tohle říká přivázaný mým cingulem. Nešilhej po tom okně, rychtáři, a smiř se už jednou, že tenhle blbec je tvůj jediný pomocník.

HŘBET (*vejde druhými dveřmi, nese v náručí BĚTU, staví ji na zem*):
Udržíš se na nohou?

BĚTA (*na zápěstí se jí houpají přeříznutá pouta*): To je dobré.

HŘBET: Hned přivedu toho druhého. (*Odejde.*)

ZAJÍC (*s pohledem na MÁTOHU*): Tys ji stačil pěkně zřítit!

BĚTA: Není tu někde bič?

MÁTOHA: Čubko. Když mě krysy přivázaly, tak si troufáš.

BĚTA: Potřebuji býkovec.

SVATÝ: Tady pořád někdo potřebuje býkovec.

ZAJÍC (*BĚTĚ*): Nech toho. Koneckonců, je to tvůj otec.

BĚTA (*nespouští oči z MÁTOHY*): Kdoví. Říkal jeden kaplan, že otec není nikdy jistý.

MÁTOHA: Tvé matce by to bylo podobné!

BĚTA: A já v to věřím, rozumíš? Já doufám, že se spustila s posledním podomkem, jenom aby tobě nemusela dát dítě!

MÁTOHA (*lomcuje provazy, obrací se K RYCHTÁŘI a STAŘÍKOVI*):
Jste baby nebo co?! Hej! Vy na dvoře!

ZAJÍC (*přiskočí*): Drž hubu!

Vejde HŘBET s CHVALEM Z DRSLAVI.

BĚTA se s výkřikem vrhne CHVALOVI do náruče.

CHVAL (*konejšivě*): Jsem tady. (*Prohlédne si ji.*) To on?

BĚTA (*přikývne*): Zab ho! On je ten zloděj z Modré rokle! On byl Křížová banda!

MÁTOHA: Čubka, říkal jsem to.

CHVAL: Půjčte mi někdo dýku.

ZAJÍC: Nech toho. Tebe jsme taky nedovolili třískat.

CHVAL: Půjčte mi někdo dýku. (*Nikdo se k tomu nemá a CHVAL skočí po rychtářově výzbroji, která leží na zemi, a vytasí krátký mečik.*)

ZAJÍC: Tak počkat! My vás věčně nebudem trhat jednoho od druhého! Řekl jsem stůj!

CHVAL (*se zastaví*): Nic mu neudělám. Mé slovo rytíře. (*A opravdu jenom přistoupí blíž k MÁTOHOVI a plivne mu do obličeje.*) Tak. Teď jsme vyrovnaní. Chtěl jsem si tvou dceru dnes v noci vzít. Dokonce jsem k tomu sehnal biskupa. A vezmu si ji. Ona je má žena a ty jsi, bohužel, můj tchán.

SVATÝ: Nešlo by to vyřídit později? Teď musíme hledět dostat se odtud.

CHVAL (*je v něm něco velitelského, je zvyklý poroučet*): Jenom chvíli, hned to bude. (*Zajde za MÁTOHU a přerážne mečikem jeho pouta.*)

SVATÝ: Dyť to bylo moje cingulum!

MÁTOHA se udiveně dívá na své volné ruce. ŽOLDNĚŘI nezasahují, koneckonců, mátohovci jsou jen tři, a ještě neozbrojení.

MÁTOHA (s obavami couvá před CHVALEM): Co chceš dělat?

CHVAL: Nic. Chci, aby tvoje dcera byla paní na Drslavi. A aby její otec nebyl zloděj.

MÁTOHA: Co chceš dělat?

CHVAL: Nabízím ti smír. Smír Drslaviců a pánů z Prámu.

MÁTOHA: S tebou? (Dokonce i v téhle situaci mu to připadá absurdní.)

CHVAL: Nic jiného ti nezbývá. Jede sem královský hejtman, a to je konec Křížové bandy.

MÁTOHA: Ty jsi Křížová banda!! Tebe měl najít u arabské karavany! A nebýt těch tří...

CHVAL: Jenomže já jsem teď manžel tvé dcery. Takže než přijede hejtman, musíme se nejdřív smířit a pak chytit a pověsit pár chlapů. Tři například by stačili. (Otočil se zvolna ke třem ŽOLDNĚŘŮM.) Když budou dobře viset, sotva se obhájí.

SVATÝ: A to se podívejme.

CHVAL (zařve na STAŘÍKA a RYCHTÁŘE): Nečumte u té zdi!

STAŘÍK a RYCHTÁŘ se připojí k CHVALOVI a MÁTOHOVI, s BĚTOU je jich pět, ovšem jenom CHVAL je ozbrojen. Trojice ŽOLDNĚŘŮ není z lekavého kraje, jen se tak trochu srazili k sobě.

SVATÝ: My už jsme zas na nějaké špatné straně.

ZAJÍC (CHVALOVI): Jak to tak vypadá, měli jsme tě nechat v té díře.

CHVAL: Nenechali jste. (RYCHTÁŘOVI.) Zatkni je.

RYCHTÁŘ: Jako královský rychtář...

SVATÝ: Kobylínek, a ne rychtář. Stůj, kde stojíš!

CHVAL: Křikni z okna, Běto. Křikni na ty otcovy lotry, že se z nich náhle stali poctiví lidé.

ZAJÍC (BĚTĚ): Nechoď k tomu oknu! Kolik si myslíte, že nás z toho vyjde živých?

MÁTOHA: Jen jdi. (Uchopí židli.) Tohle není taky špatná zbraň.

ZAJÍC: Dobře, vyhráli jste. Chceme volný odchod – a obejde se to bez krve.

SVATÝ: A koně!

ZAJÍC: Volný odchod a koně.

CHVAL: Když my potřebujem ty tři lupiče. Je to málo na patnáct let zlodějny, ale je to víc než nic. Tři viselce pro pana královského hejtmána. Křikni z toho okna, Běto. Neboj se, nic ti neudělají.

ZAJÍC: Alžběto z Prámu, chceš mít přece svatbu! Kdyby nikoho, tak ženicha stihnem. Rád bych vám vyložil jeden příběh, pánové. Takový jeden žoldnéřský příběh.

SVATÝ: Nemáš ty moc řečí, Zajíc?

MÁTOHA: Jen ať vypráví, my máme čas.

ZAJÍC: Pan Mátoha správně předpokládá, že se zas někdo zvenčí přijde zeptat, cože se nejede k Modré rokli. Kdyby nějaký blbec na kopci neměl mokré dříví, už jste přece byli dávno na cestě a vůbec byste nepřišli na ten skvělý nápad smíření Drslavi a Prámu za tak levnou cenu, za tři neznámé chlapy, dobře pověšené. Všecko se tím přece vyřeší, v kraji bude klid...

SVATÝ: Opravdu moc žvaníš, Zajíc.

ZAJÍC: Každé slovo dobré, svatý muži, v takovémhle případě je každé slovo dobré, protože plyne čas, řekl by ti pan Mátoha. On už je ovšem starší člověk a pochopitelně nemůže mít sluch jako rys a mladý pán z Drslavi, který jistě sluch má, pokládá nejspíš to troubení rohů za jásání andělských kůrů

nad smířením dvou rodů a nad slavnou svatbou, která bude následovat. Ale ve skutečnosti hlas volských rohů nepatří andělům, jenom obyčejným žoldněřům, královským žoldněřům tentokrát. Takže Běta by udělala nejlíp, kdyby křikla z okna – otvírejte bránu, přijíždí král!

SVATÝ (*okouzleně naslouchá blížícímu se troubení*): Král! Namouduši král! Jednou jsme přece museli mít štěstí.

Tma. Troubení rohů a temný hukot kotlů zaplavují scénu a vrcholí ve vítězném forte. Ale pochopitelně není třeba řešit předěl tmou. Snad se dokonce zvedají stěny věžní prostory a jeviště je zaplaveno ze všech směrů královskými žoldněři, koňské hlavy a praporce se lvem víří a občas se přesně vyřizují, žoldněři nám na chvíli zastřeli scénu, ale už tvoří dvojí špalír, jedním přicházejí hrdinové příběhu, druhým KRÁLOVSKÝ HEJTMAN. MÁTOHA, CHVAL, RYCHTÁŘ, HŘBET, ZAJÍC a SVATÝ poklekli, HEJTMAN vytasí meč a zařve: „Jménem krále!“ Ale už zas ho přerušila hudba, praporce a koňské hlavy víří jevištěm, tanečníci překryli herce, stěny věžní místnosti se vracejí na své místo – a pak je náhle klid a scéna takřka prázdná. Ovšem – možná že se jenom temná scéna prudce osvětlila. Tři ŽOLDNĚŘI jsou uvázáni u podpěrných sloupů. SVATÝ sám, ZAJÍC s HŘBETEM. Hlídá je STAŘÍK, zvaný Psí noha.

STAŘÍK: He. Hehe. Osel je můj. Osla jsem vyhrál v kostkách a pan královský hejtman mi ho neupře, osla mi neupře. Co říkáte? – Jste pitomci. Moc se staráte. Kdybyste byli hluší, tak byste se nestarali. Našinec má umět být hluchý. He? – Tak řekněte něco!

HŘBET (*po chvíli*): Snad jsme přece jenom měli jet do těch Flander.

SVATÝ: Ále... nejspíš je to jedno. Flandry nebo Uhry.

STAŘÍK: Cože?

SVATÝ: Ty si dřepni do rohu a dřep! Nebo na tebe plivnu ze šibenice a ten plivanec se bude zadírat hloub, až do tebe udělá díru. To nevíš, že plivanec od šibenice je strašný?

STAŘÍK (*se lekl*): Haha. Hehe. To jsem nikdy neslyšel.

SVATÝ: Protože jsi hluchý a nikdo ti to neřek dost nahlas!

STAŘÍK (*se klidí stranou*): To se podívejme. Plivanec od šibeničnicka. Byli by toho schopni. Ti jsou schopni všeho!

SVATÝ: Zajíc!

ZAJÍC: Co?

SVATÝ: Ale nic.

ZAJÍC (*přikyvuje k nevyřčené otázce*): Hm. Já si myslím, že se z toho nedostanem.

SVATÝ: Co se taky ptám?

HŘBET: A zrovna v Čechách. To bych byl nikdy neřek. Tady jsme nikdy nebojovali.

ZAJÍC: V Čechách nebo v Uhrách.

SVATÝ: Já vám pořád musím myslet na toho Osla.

HŘBET: Oslu je dobře, má stromy nad hlavou.

SVATÝ: Ale ne, já myslím toho kanovníka z Prahy. Třeba to byl vlastně chudák. Třeba to měl špatné nahoře a šel do Jeruzaléma, jenom aby se zavděčil. A myslel, že si šplhne, když přivede navíc biskupa. A potom mu hodili na hlavu, že biskup zmizel – a slíznul to ještě víc, když biskup ani nebyl biskup. A přitom ten Osel vůbec nemusel být hlupák. Třeba byl... jenom... chudák.

ZAJÍC: No a co?

SVATÝ: No a nic...

STAŘÍK (*se zatím stranou užíral – a najednou se jakýmsi procesem samovznícení hrozně rozlítit*): Tak ty na mě budeš plivat ze šibenice? Na mě?! Víš, kdo jsem já?

ZAJÍC: Rychtářův jediný pomocník.

STAŘÍK: Já jsem Křížová banda, rozumíš? Já jsem stál za stromem a čekal na toho mlynářského a já jsem mu vyřezal do čela křížek! Já první! Oni se toho potom jenom chytili a začali to dělat ve velkém. A já jsem byl pro ně jenom blbec, rychtářův pomocník, jenom blbec. Jenomže já jsem to začal, křížek byl můj nápad, můj nápad to byl! A ty na mě budeš plivat ze šibenice? Co?

SVATÝ: Já bych taky radši, kdyby to bylo naopak.

STAŘÍK: Já jenom abyste věděli, kdo jsem já! Já nejsem žádný hej počkej! Aha!

ZAJÍC: Lehni!

STAŘÍK: Na mě budou plivat ze šibenice! Proč zrovna na mě? Proč ne na rychtáře! *(Zase se uklízí stranou.)*

HŘBET: Má pravdu. Proč zrovna na něj?

STAŘÍK: A to všechno proto, abyste mi nemuseli dát osla. Já jsem vás dobře slyšel, jak mluvíte o oslovi. Vy si myslíte, že jsem hluchý, co? Aha!

RYCHTÁŘ *(vejde, za ním KRÁLOVSKÝ HEJTMAN a paní PERCHTA):*
Tak vy jste v tomhle kraji poprvé, co? Vy jste tu nikdy nebyli a o Křížové bandě nic nevíte? A vaše slovo má být lepší než slovo pána z Drslavi a pána z Prámu? Tak paní Perchto, kdo z nich ti prodal tu bobří kožešinu?

PERCHTA *(ukáže na ZAJÍCE):* Tenhle.

RYCHTÁŘ: Myslel jsem si, že tenhle. Prosím – pane královský hejtmane.

HEJTMAN – velký, tlustý, dušný muž, za celý příběh neřekne nic než „Jménem krále“, ale zato to dělá s vervou a velmi marciálně. Teď jenom pokyvuje.

Ne, že by se pan hejtman musel namáhat nějakými dotazy. Na vás tři se člověk podívá – a hned ví, na čem je. Ale královská spravedlnost dává možnost dokonce i takovým lumpům, jako jste vy. Tak co máš k té kožišině?

ZAJÍC: Nic.

RYCHTÁŘ: To je málo. To je moc málo, pane hejtmane, že ano?

HEJTMAN pokyvuje.

SVATÝ: Ještě k ní má, že ta paní může klidně zvednout paví chvost svých řas.

HEJTMAN: Co?

PERCHTA: Teď, když vím, oč běží, myslím, že tu kožišinu poznávám. Patřila kupecké karavaně už hodně dávno, už před deseti lety, ještě když vyřezávali do mrtvých kříže.

SVATÝ (se vzbouří): Vždyť je to všechno blbost! Před deseti lety jsme byli v Itálii, v žoldu rytíře Guidoriccia kdesi pod Turínem...

ZAJÍC: Nech toho.

SVATÝ: Já to nemůžu poslouchat.

RYCHTÁŘ: Ovšem. To se ví. Hned posíláme rychlého posla do Turína. V Cařihradu jste náhodou nebyli?

HŘBET: Ne. V Cařihradu ne.

RYCHTÁŘ: Ty máš taky jazyk.

HŘBET: Doposud ano.

RYCHTÁŘ: To jsi řekl dobře. Tak zkrátka. Je den Kristova narození a pan královský hejtman se s vámi nebude patlat. Buď označíte svoje kumpány a utnem vám hlavu poctivým mečem, nebo visíte za krk. Vyberte si, ale rychle.

SVATÝ: Ještě že je nějaký výběr.

RYCHTÁŘ: Je to tak správné, pane hejtmane?

HEJTMAN: Jménem krále, je to tak. (*Odejde.*)

RYCHTÁŘ (PERCHTĚ): Člověk by čekal, že se budou vymlouvat. Nezmůžou se ani na výmluvu.

SVATÝ: Neříkají ti náhodou Kobylínek?

RYCHTÁŘ: Ne. Říkají mi kat. Královský rychtář Šindel, zvaný Kat. Nezapomeňte, že se máte rozhodnout rychle. (*PERCHTĚ posměšně.*)
Nechceš se rozloučit s těmi kníry, co vypadají spíš jako parohy?

PERCHTA: Chci.

*RYCHTÁŘE se to trochu dotklo, ale pokrčí rameny a rychle odchází.
PERCHTA se obrátí k ZAJÍCOVI.*

Měls mě vzít s sebou. Měls mě poslechnout.

ZAJÍC mlčí.

Je mi tě líto, opravdu.

ZAJÍC: Slzu bych prosil. Aspoň droboučkou slzu, až se bude zadržávat oprátka.

PERCHTA: Je tě škoda. Proč ses nedal radši k lupičům?

ZAJÍC: Bylo by to ode mě rozumnější.

PERCHTA: Mohls teď být honec – a ne zvěř. Žoldněř nesmí být hloupý. A vy jste hloupí.

ZAJÍC: Táhni.

PERCHTA: Cos to řek?

ZAJÍC: Řekl jsem, abys táhla. Tak uhoď. Co stojíš?

PERCHTA: Do mrtvých se nekope. Tím míň se to hodí pro ženu.
(*Odchází, STAŘÍK se žene za ní.*)

STAŘÍK: Paní Perchto, osel je můj. Osla jsem vyhrál v kostkách, třebaže nepoctivých, oni zase byli lupiči, lupiči byli! Kdyby ses u hejtmana přimluvila za toho osla...

PERCHTA: Dej pokoj s oslem.

STAŘÍK: Jak pokoj, co pokoj?

Zašli, spoutaní osaměli.

ZAJÍC: Podařilo se někomu něco s těmi provazy?

Nikdo se nehlásí.

Mně taky ne.

SVATÝ: Vázali dobře, potvory. – Což takhle vymyslet si nějaké kumpány? Viset se mi nechce, meč by byl čistší.

HŘBET: A oni pak podle tvých výmyslů najdou pár ubožáků a neomylně je pověsí.

SVATÝ: Meč by byl čistší. Taky s mečem by nás pohřbili. Na oprátkách nás nechají viset. (*Utrhne se na ZAJÍCE, který se šklíbí.*) Čemu se směješ? To bych rád věděl, co je tady k smíchu?

ZAJÍC: Ale... kdyby i ten hejtman nakrásně poslal do Turína, tak by nás rytíř Guidoriccio spolehlivě zapřel. On nám totiž tenkrát nezaplatil žold.

HŘBET (*ani on nemůže potlačit podivný, křečovitý úsměv*): Taky by hejtman mohl poslat do Lutychu, jestli náhodou nejsi ten biskup.

SVATÝ: Ještě že se bavíte. Místo abyste činili pokání.

ZAJÍC: Na oslu do Jeruzaléma. Pokání na oslu!

SVATÝ: Dej mu facku, ať se z toho probere.

Sloup se ZAJÍCEM a HŘBETEM se otřásá smíchem a facku nikdo nikomu dát pochopitelně nemůže... a smích zvolna utichá... Zvenčí se ozývají tupé údery.

HŘBET: Dělalí lešení?

SVATÝ: Co by na nás dělali lešení? Jsi zeman nebo co? Vytáhnou trám z okna.

ZAJÍC: Svatý!

SVATÝ: No?

ZAJÍC: Umíš udělit rozhřešení?

SVATÝ: Jak by ne? Ego te absolvo...

ZAJÍC: Počkej. Zabil jsem člověka.

SVATÝ: To je toho. Já jich zabil...

ZAJÍC: Myslím nespravedlivě. Tenkrát na univerzitě. Kvůli ženské...

SVATÝ: A to je všechno?

ZAJÍC: Všecko ne. Ale to hlavní.

SVATÝ: Dobře. Ty nic, Hřbet?

HŘBET: Já... Já se nechci zpovídat.

SVATÝ: Tak já tě přiberu jenom tak. Ego vos absolvo in nomine patris et filii eius et... jak je to dál?

ZAJÍC: Et spiriti sancti.

SVATÝ: Et spiriti sancti. Měl bych požehnat. Taky vám tak natékají ruce?

ZAJÍC: Taky. – Jdou.

Všichni chvílku poslouchají.

SVATÝ: Já bych šel rád první. Dost nerad bych se na vás díval. Mám těch vašich tlam za celý život dost. Necháte mě prvního?

ZAJÍC: To nejsou oni.

Za dveřmi se ozval hluk. Vchází STAŘÍK a rozběsněná BEZKA.

STAŘÍK: A já ti říkám, že je hlídám, tak je hlídám. Sám královský hejtman mi to poručil.

BEZKA: A já ti zase říkám, že mi zabili otce! Já mám právo vzít je trochu nožem po krku.

STAŘÍK: Sám královský hejtman, královský hejtman...

BEZKA (*popadne STAŘÍKA za suknicí a třese s ním*): Víš, co je to pro holku přijít o tátu? Když nemá mámu a je jí sedm let? Víš, co to je, tahat leta vodu a sloužit jako slavník každému, komu se uráčí přijít do hospody a má chuť na holku?! Jenom proto, že nějací lotři vrazili dýku do tvýho otce, který by se byl o tebe staral a který by tě měl rád? Tak odpověz! Víš, nebo nevíš?!

STAŘÍK: Co na mě řveš, nejsem hluchý! A pusť mě! Já jsem teď královská stráž.

BEZKA: Dej mi dýku! Vyřezali do táty kříž, jako se vyřezává do dřeva. Teď mám já právo vyřezat kříž do nich. Dej sem ten nůž, říkám ti! (*Vytrhla mu dýku od opasku.*)

STAŘÍK: Ne, abys jim ublížila! Když – tak jenom malý křížek.

BEZKA už si STAŘÍKA nevšímá, s nožem v ruce hledí upřeně na tři spoutané. STAŘÍKA to začalo bavit.

Takový maličký křížek na čelíčko.

HŘBET: My jsme to neudělali, Bezko!

BEZKA: A kdo? Kdo, když ne vy? Rychtář, který ho mrtvého přinesl na zádech a složil před práh, podívej se, lupiči ti ho zabili?! Hospodský, který mě vzal k sobě, dal mi najíst a řekl „ubohý sirotečku“? A jak byl hodný, bože můj, jak ten byl hodný!

Nebo pan Mátoha z Prámu, vznešený pan Mátoha z Prámu, který jezdíval do města soudit! Ti že by mohli být Křížová banda?! (Obešla sloup, u kterého jsou uvázáni HŘBET a ZAJÍC, teď stojí zas proti STAŘÍKOVÍ. Snad si ani nevšimne, že už nemá v ruce dýku.) Nebo snad ty, Psí noho? Nevyřezal tys náhodou křížek do jednoho mlynářského pomocníka? O patnáct let mladší, tos mohl mít ještě sílu!

STAŘÍK: Co na mě řveš, co řveš! Zbláznila ses?

BEZKA (klekne náhle na kolena): A já jsem s nimi žila. (Hlava jde do dlaní a ona hrozně vykřikne.) Já jsem s nimi žila!!

STAŘÍK nad ní bezradně stojí. HŘBET a ZAJÍC se odpoutali od sloupu, ZAJÍC s dýkou se za STAŘÍKOVÝMI zády přesunul ke SVATÉMU, aby ho vprostil, HŘBET už stojí těsně za STAŘÍKEM.

STAŘÍK (sdělí HŘBETOVI): V hlavě se jí to... potento... (Teprv do-
datečně se zděsí a vydává jen pískavé zvuky.)

HŘBET: Tak se zas postav ke zdi.

SVATÝ už je u dveří, dělba práce je mlčenlivá a přesná.

ZAJÍC: Teď jenom dostat sem královského hejtmana. Pokud mož-
no samotného.

HŘBET (ukazuje na BEZKU): Ona to zařídí!

BEZKA (*vykřikne do hlediště*): Vodu, paní Perchto! Vodu! Je dost vody?! Dneska za tebou přijde ten host s vyteklým okem, hleď být v komoře!

HŘBET (*ZAJÍCOVI, kývne hlavou na STAŘÍKA*): Vem si ho.

ZAJÍC „přebírá“ STAŘÍKA, HŘBET přistoupí k BEZCE a zvedne ji ze země.

Teď není čas. Musíš sem dostat královského hejtmana.

BEZKA: Já jsem s nima žila.

HŘBET (*tiše a laskavě*): Teď není čas, Bezko. Nebo se ještě dovíš, že jsi tátovi vrazila nůž do zad ty. Potřebujem královského hejtmana.

BEZKA: Neuvěří vám.

HŘBET: Nepotřebujem, aby nám věřil. Stačí, když bude mít dost rád svůj život.

ZAJÍC: S kudlou na krku nás vyvedl z hradu už jeden pán v Bamberku. Taky to bylo dobrotisko. Zavoláš ho?

BEZKA pokývne a jde.

HŘBET: Vysmrkej se. Nesmíš vypadat ubrečeně.

BEZKA (*popotáhne*): Já nebrečím.

SVATÝ: Jako v Bamberku?

ZAJÍC a HŘBET přikývli, SVATÝ namítne.

To budem bez koní.

ZAJÍC: Ale živí.

HŘBET vylomil nohu od židle, rozestavují se v místnosti, jednají volně, rozvážně.

HŘBET: Dýku má kdo?

SVATÝ: Já.

BEZKA (za scénou): Pane hejtmane! (Její hlas zní čistě, zvonivě.)
Pane královský hejtmane!

SVATÝ (náhle se blaženě usměje): Přece jenom je na světě spravedlnost.

Tma, burácejí rohy a kotle královského vojska... a zvolna tichnou. Když se rozsvítí, jsme v lese. Ale pochopitelně, tma nastat nemusela, možná že se jenom ozvalo výhružné dunění bubnů, ve dveřích se zjevil KRÁLOVSKÝ HEJTMAN, zhodnotiv situaci vykřikne „Jménem krále, pomoc!“, zahřmí rohy a kotle, naši tři muži bleskově odstěhují HEJTMANA až na rampu, to už se jeviště zaplňuje záplavou královských žoldnéřů, kteří však postupně vytvoří disciplinovaně cestičku mezi svými skloněnými praporci, HŘBET, SVATÝ a ZAJÍC i s HEJTMANEM kráčejí kamsi do pozadí, moře královských žoldnéřů se za nimi uzavírá – a pak se mění

světla a hrad se proměňuje v les, královští vyklízejí scénu a hudba zvolna tichne... a přicházejí znavení tři ŽOLDNĚŘI a BEZKA.

SVATÝ: Pěší žoldněři. To jsem zvědav, kdo nás najme? Pěší žoldněř není ani žádný žoldněř. Groš denně, když je na tažení. To není k životu ani k smrti.

ZAJÍC: Copak ty, ty si vyhraješ v kostkách. (*Obhlíží oblohu.*) Neškodilo by, kdyby zasněžilo.

BEZKA: To by se šlo ještě hůř.

ZAJÍC: Ale ztratili by stopu.

BEZKA: Třeba nás ani nehoní.

HŘBET: Počítejme, že honí, a aspoň se nezmýlíme.

SVATÝ: Ticho! Slyšíte?

Střeh lidí, zvyklých bojovat, ozve se vzdálené hýkání. Je docela dobře možné, že se ozve v hudebním přepisu a že tichounká hudba už doprovází celý obraz až do konce.

Mojžíš! Říkám vám, že je to Mojžíš! (*Vydá se do tmy.*) Mojšl! Mojžíšku!

ZAJÍC (BEZCE): Unavená?

BEZKA: Ale ne.

ZAJÍC (*taky si sedá*): Osel by byl dárek. Dneska je Kristovo narození.

HŘBET: Narodilo se děťátko. Docela dobré Vánoce, ne? Nevisíme.

ZAJÍC (*přikyvuje*): Ještě kdyby zasněžilo...

HŘBET (*takřka něžně*): Narodilo se děťátko... a vyšla hvězda nad Betlémem. Kde je ten Betlém?

ZAJÍC (*pokrčí rameny*): Tam jsme ještě nebyli.

SVATÝ (*ještě za scénou, vleče osla*): Mám ho. Říkám vám, to moudré zvíře na nás čekalo. Pánové, už nejsme žádní mizerní pěšáci, jsme zase jezdecko. Já jsem s tím počítal. Vlastně jsem Mojžíše pouštěl, právě kdyby to jako vám s koňma nevyšlo. A on to věděl. Věděl a čekal.

ZAJÍC: Copak vy dva, máte nos. (*Položertem polovážně.*) Že bychom vás poslechli a jeli do těch Flander?

SVATÝ: To už máte jedno, Uhry jsou zas blíž.

Bláznivý režisér, který dovolil vystoupit jezevci v závěru první části, by tu měl nechat SVATÉHO ještě chvíli hulákat: „Tak řekni něco, Mojžíši!“ a dovolit oslu, aby zaklapal čelisti, zatímco SVATÝ za něj hýká: „Kde máte koně, koňové? – Koně jsou v loji, Mojžíši – a my přece jedem!“

Tak jedem ne?

ZAJÍC: Jedem. Bezka na osla.

SVATÝ: Takové břemeno jsi, Mojžíš, v životě neměl na hřbetě! –
Počkat!

ZAJÍC: Co počkat! Je ti líto osla?

SVATÝ (*zvážněl, říká to nerad*): Přece Bezku nemůžeme vzít s sebou?

BEZKA: A proč ne?

Ti tři mlčí.

Kam bych šla?

ZAJÍC (*po chvíli SVATÉMU*): Kam by šla?

SVATÝ (*se utrhne*): Tobě je to podobné, že se ptáš?! (*A hned zase zesmutní.*) Přece z ní neuděláme žoldnéřskou holku.

BEZKA: Ale já chci s vámi.

ZAJÍC i HRBET vědí, že SVATÝ má tentokrát pravdu.

SVATÝ (*ten chvastoun je náhle velice vážný; mluví zvolna a bez trpkosti, jen konstatuje skutečnost*): Ty nevíš, co je to žoldnéřský tábor. Snět a prašivina. Dřív nebo později někoho z nás cvaknou... a my jsme taky věčně na té špatné straně...

BEZKA (*tiše*): Ale kam mám jít?

HŘBET: Třeba to tak nebude. Třeba rozbijem machometány, do-
budem Jeruzalém, vysvobodíme Boží hrob...

ZAJÍC (*se usmívá*): ... na červeném koberci k nám sejde sám Ri-
chard Lví srdce a dá nám svatý grál a udělá z nás rytíře...

BEZKA: ... a pojedem do Akvitánie...

HŘBET: ... tadyhle Svatý se tam stane biskupem a tebe provdáme
za savojskýho krále...

SVATÝ (*se dá strhnout*): ... Hřbet postaví své kamenné mosty...

ZAJÍC: ... přes řeku Durance a řeku Verdon a řeku Rhône...

SVATÝ: ... a všichni nám vždycky zaplatí žold... (*Po chvíli tiše, ale
spokojeně.*) Můj ty bože, vy jste ale pitomci. Tak jedem, ne?
Mojžíš, jedem! (*A spustí žoldnéřskou, v protikladu s obsahem
zpívá nadšeně a ostatní se rozjařeně přidají, pochodují na místě
a začalo sněžit.*)

Jednou to přijde,
jednou tě seknou,
nezvedneš dost rychle štít,
žoldnéři vojáku,
rytíři žoldáku,
pak nebudeš žít.

Možná že lafeta děla,
ale spíš společný hrob,
tak se to s žoldněřem dělá,
zpívej si a drž krok.

Sněží a oni pochodují s oslem za zády, hulákavě opakují refrén a světla zvolna hasnou.

Oldřich Daněk
Dva na koni, jeden na oslu

Edice Drama

Ilustrace na obálce Kaspone/Shutterstock.com

Korektura Jaroslava Bednářová

Technická redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 29. 5. 2026

ISBN 978-80-274-5050-3 (epub)

ISBN 978-80-274-5051-0 (pdf)

ISBN 978-80-274-5052-7 (prc)

KNIHOVNA? KNIHOVNA!

Využijte **prostor**
pro studium, setkání,
kulturu i relax.

Stahujte **e-knihy zdarma**
z **e-knihovna.cz**, prohlížejte
digitalizované tituly na
digitalizovane.cz.

Sledujte **videocasty**
a přednášky na
youtube.com/@knihovnaPraha.

Půjčte si obraz v Artotéce,
audioknihu, CD, film
nebo deskovou hru.

Tvořte se dřevem, papírem,
barvami, kůží i látkami.
Otevřený ateliér DOK16,
Atelier Jezerka a Kreativní
centrUM v Ústřední knihovně.

Navštivte přednášky,
koncerty, autorská čtení,
filmové projekce, akce
pro děti. Sledujte
mlp.cz/akce.

Vyzkoušejte svět
virtuální reality.
Více na mlp.cz/vr.